

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1879. Andra Kammaren. N:o 3.

Lördagen den 25 Januari.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Justerades de i Kammarens sammanträden den 17 och 18 i denna månad förda protokoll.

§ 2.

Upplästes och lades till handlingarne ett till Kammaren inkommet, så lydande protokoll:

Protokoll, hållet inför Hans Excellens Herr Statsministern och Chefen för Kongl. Justitie-departementet den 24 Januari 1879.

Hemmansegaren Hans Fredrik Bergström i Björnsby hade aflemnat fullmakt, utvisande att han vid riksdagsmannaval, som den 15 i denna månad hållits i Luleå domsaga, blifvit utsedd till ledamot af Riksdagens Andra Kammare för tiden till den 1 Januari år 1882; och sedan berörda fullmakt funnits vara i föreskrifven form utfärdad samt vidare granskats af vederbörande fullmäktige i Riksbanken och Riksgäldskontoret, utan att desse emot fullmakten framställt någon anmärkning, beslöts, att densamma skulle till Hans Fredrik Bergström återställas; hvarjemte protokoll öfver hvad sålunda förekommit, skulle Andra Kammaren meddelas.

In fidem
G. Ryding.

I sammanhang härmed anmäldes, att Herr Bergström den 23 innevarande månad anländt till hufvudstaden för att i Riksdagens förhandlingar deltaga.

§ 3.

Herr Statsrådet m. m. G. Lagerstråle aflemnade följande Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen, nemligen:

1:o) angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar;

2:o) med förslag till förordning angående tillägg till gällande föreskrifter om aktiebolag;

3:o) med förslag till förordningar angående tillsättning af presterliga tjänster samt angående förbrytelse af prest och om laga domstol i sådana mål;

4:o) angående förhöjning i bränvinstillverkningsafgiften samt i tullsatserna för bränvin, tobak, kaffe och socker;

5:o) angående försäljning af Kronan tillhöriga, i hufvudstaden belägna egendomarne N:o 8 i kvarteret Kulberget mindre och N:o 3 i kvarteret Pärönträdet;

6:o) angående reglering af Kronans och bolagets P. A. Norstedt & Söner till hvarandra gränsande tomter å Ridderholmen;

7:o) i fråga om afsättande till kronopark af indragna sergeantbostället $\frac{1}{4}$ mantal Karsholmen; och

8:o) i fråga om afsättande till kronopark af indragna ryttmästarebostället Kolleberga N:is 1 och 2;

äfvensom Kongl. Maj:ts nädiga skrivelser:

1:o) i anledning af åtskilliga vid sistförflutna riksdag beslutade lagförändringar; och

2:o) om förordnande af en statsrådsledamot att utöfva den befattning med riksdagsärenden, som enligt § 46 Riksdagsordningen tillkommer en ledamot af Statsrådet.

Herr Talmannen emottog dessa Kongl. propositioner och skrivelser under förklarande, att Kammaren skulle åt desamma egna grundlagsenlig behandling.

§ 4.

Upplästes och lades derefter till handlingarne protokollet vid det ytterligare sammanträde, som den 23 i denna månad blifvit hållet af de Kammarens ledamöter, hvilka jemte Herr Talmannen haft uppdrag att tillsätta Kammarens kansli och vaktbetjening. Detta protokoll hade följande lydelse:

Protokoll vid sammanträde med de ledamöter af Riksdagens Andra Kammare, hvilka blifvit utsedde att tillsätta Kammarens kansli- och vaktbetjening, hållet den 23 Januari 1879.

I öfverensstämmelse med det vid Herrar Deputerades sammanträde den 21 i denna månad fattade beslut, enligt hvilket med till-

sättandet af tre notarieplatser och en kanslistberättning skulle anstå, intilldess sig visat huru de prof komme att utfalla, dem Herrar deputerade ville låta åtskillige sökande aflägga, hvilka anmält sig ega färdighet i snabbskrifningskonst, hade åt nämnde sökande lemnats tillfälle till afläggande inför Herrar deputerade af dylika prof. Dessa prof hade så utfallit, att på grund af dem, nu antogos såsom Notarier:

- e. o. Kanslisten Å. A. Hermansson,
- e. o. Hofrättsnotarien E. Martin och
- e. o. Kammarsskrifvaren E. V. Söderstedt,

samt till kanslist: Filosofie kandidaten Axel Norin.

Som ofvan
H. A. Kolmodin.

§ 5.

Följande motioner afgåfvos, nemligen af:

Herr *Anders Bengtson*, N:o 8, om ändring af 26 kap. 4 § Byggningsbalken;

Herr *A. W. Wigardt*, N:o 9, om ändring af 26 kap. 4 § Byggningsbalken;

Herr *P. Hübinette*, N:o 10, angående förhöjning i införseltullen å vin, arack, rom, tobak, siden och sammet samt om vilkorlig ökning af allmänna beivllningen efter andra artikeln;

Herr *E. Westin*, N:o 11, om underdånig skrifvelse angående upphäfvande af de lagstadganden, som göra konfirmation och nattvardsgång till vilkor för äktenskaps ingående;

Herr *Ch. Dickson*, N:o 12, med förslag till förändring af 1 § 2 mom. i instruktionen för Banko-Utskottet;

Herr *Gustaf Carlsson*, N:o 13, om underdånig skrifvelse, angående beredande af slitningsersättning vid vissa kommenderingar ur indelta kavalleriregementen och corpser samt om anslag för sådant ändamål;

Herr *Otto Karlson*, N:o 14, om ändring af 59 och 61 §§ Beivllningsstadgan;

Herr *O. B. Olsson*, N:o 15, om underdånig skrifvelse med begäran om nedsättande af en komité för utredande af grunderna för och beskaffenheten af städernas förmåner och beskattning samt om anvisande af anslag till samma ändamål;

Herr *Th. Flensburg*, N:o 16, angående pension åt registratorn vid Riksbankens afdelningskontor i Malmö, C. J. Westrell;

Herr *L. M. Carlsson*, N:o 17, om underdånig skrifvelse, angående omarbetning af Kongl. Förordningen den 6 Oktober 1848 om aktiebolog;

Herr *J. A. Sjö*, N:o 18, angående utgifvande af riksbankssedlar å en krona;

Herr *A. P. Lind*, N:o 19, om ändring af § 27 i Bankoreglementet samt tillägg till samma reglemente;

Herr *C. J. Ödman*, N:o 20, med förslag till ändring af 23 § i Fiskeristadgan;

Herr *J. Grape*, N:o 21, om underdånig skrivelse angående tillämpning jemväl på krononybyggen af gällande stadganden rörande upplåtelse af åborätt till kronohemman;

Herr *H. Haldin*, N:o 22, angående inställande för nästkommande år af indelta och värfvade arméns samt beväringmanskapets vapenöfningar; och

Herr *Olof Andersson* i Lyckorna, N:o 23, om anslag till elementarläroverkets i Engelholm utvidgning från tre- till femklassigt.

Alla dessa motioner blefvo, hvar efter annan, bordlagda.

§ 6.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades:

Herr *C. W. Linder* under 6 dagar från och med den 29 Januari
och Herr *Otto Karlsson* » 6 » » » » » 27 »

§ 7.

Till bordläggning anmäldes Riksdagens Kanslideputerades memorial N:o 1, angående antagande af tjänstemän i Riksdagens kansli.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 3 e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.

Måndagen den 27 Januari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 20 innevarande månad.

§ 2.

Föredrogs Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående statsverkets tillstånd och behof.

Remiss af statsregleringspropositionen.

I anledning af denna proposition anförde

Friherre Nordenfalk: Då slutsiffran af utgiftsbudgeten i den nu föreliggande Kongl. propositionen, om man noga tillser, i verkligheten ej så litet öfverskrider den för innevarande år utaf förra Riksdagen bestämda, torde någon särskild maning till Stats-Utskottets Herrar ledamöter att tillse, det besparingar må derå göras, icke vara behöflig. Icke heller tror jag det nu vara skäl att ingå i antydningar om, *hvarest* besparingar främst böra göras, helst Stats-Utskottet för sitt omdöme i detta afseende kommer att ega tillgång till materialier, som åtminstone ännu icke stå Riksdagen i allmänhet till buds. Men rörande några punkter, om hvilka jag tror, att tillräckliga materialier för omdömet redan nu föreligga, ber jag att få yttra några ord.

Den ena rör *formen* för uppställningen af Kongl. Maj:ts proposition. Det synes mig önskligt, att denna måtte vara så tydlig och öfversigtlig som möjligt och att de qvittningar inom linien, som på flera ställen förekomma, icke förefunnits. Man har kallat dem »en finansiell rättfälla»; det torde dock bero på en missuppfattning att så benämna dem, ty lika litet, som det skulle kunnat lyckas, lika litet har det för visso varit afsigten att dermed söka dölja några utgifter, men efter mitt förmenande skall den önskvärda öfversigtligheten i vår budget bäst befordras, om alla påräkneliga inkomster liksom alla utgifter, som af Stats-Utskottet må komma att föreslås, också blifva vederbörligen utförda. Jag vet väl, att s. k. qvittningar inom linien redan i äldre statsverkspropositioner, förekomma, t. ex. vid tredje hufvudtiteln, der afdrag inom linien göras för de inkomster, som beräknas af konsulatavgifterna. Men detta torde vara ett speciellt förhållande, oundgängligt med anledning af tredje hufvudtitelns beskaffenhet att vara gemensam för Sverige och Norge. Qvittningar af tillfälliga utgifter och inkomster tror jag deremot ej böra förekomma. Detta i afseende å *formen*.

*Remiss af
statsreglerings-
propositionen.*
(Forts.)

Beträffande *innehållet* af den Kongl. propositionen, finnas i åtskilliga fall de utgifter, som för året föreslagits, betäckta med en del af statens kapitalförmögenhet. För min del tror jag icke, att, huru bekymmersam ställningen än är, något sådant kan vara behöfligt eller önskvärdt. Såsom exempel på hvad jag härmed menar kan anföras, att under åttonde hufvudtiteln förekommer redogörelse för ett staten tillhörigt kapital, som hittills vårdats af Karlstads domkapitel och hvars afkastning användts till vissa lärares aflöning. Det synes väl vara med god ordning öfverensstämmande, att, såsom Kongl. Maj:t och föreslår, berörda kapital återlemnas till staten och att staten bestrider nämnda aflöningar. Men deraf torde *icke* böra följa att kapitalet skall beräknas såsom extra inkomst och användas till löpande utgifter. I afseende å förslaget, att med försäljningssumman för smärre statsegendomar bestrida kostnaden för byggnader etc., är förhållandet likartadt. Jag tror icke, att, när Riksdagen fattade beslut om denna försäljning, meningen dermed var, att inkomsterna skulle användas till mera tillfälliga utgifter. Jag ber i parentes få anmärka, att, om de venne synnerligen dyrbara tomter, som genom veterinärinstitutets i Stockholm förflyttning till annan lokal snart blifva disponibla, skulle nu försäljas — de i dessa tider svårligen torde betinga ett pris, som motsvarar deras värde.

Beträffande frågan om, hvarifrån medel skola tagas till fyllande af statsregleringsårets behof, sedan hittills utgående ordinarie och extra ordinarie inkomster anlåtats, har Kongl. Maj:t, såsom bekant, föreslagit indirekt beskattning. Det förefaller mig, som om, i afseende på beskattningen, vi ännu icke hade fullständigt löst den första frågan, nemligen huru stor del af medlen för nödvändiga statsutgifter böra i regeln ersättas genom direkt beskattning och huru stor del af dem bör upptagas på indirekt skatteväg. Det finnes, såsom bekant, stater i Europa, der två tredjedelar af skatterna upptagas på direkt väg, andra åter der ända till tre fjerdedelar af statens penningbehof fyllas med indirekt skatt. Men ännu är frågan om den för våra förhållanden rätta proportionen mellan direkta och indirekta skatter olöst. Under sådant förhållande synes det att, synnerligen derest så stor tilläggsskatt som Kongl. Maj:t föreslagit, blifver behöflig, man handlar varsammast, om man åtminstone icke uteslutande begagnar sig af indirekt beskattning för anskaffande af den erforderliga tillökningen i inkomster. Man må ingalunda föreställa sig, att den indirekta beskattningen om den obegränsadt utsträcker, icke medför flere oegentligheter, ja obillighet. Hvad åter beträffar det direkta beskattningssättet, vet jag väl, att hos oss formen för upptagande af direkt skatt lemna åtskilligt öfrigt att önska, men man torde äfven med skäl dervid kunna erinra, att bevillningsförordningen dock ej nu är sämre än för några år sedan, då Riksdagen på *framställning af Kongl. Maj:t* beslöt att med 50 procent förhöja allmänna bevillningen i och för den s. k. vapenskatten.

I afseende på *tiden* för behandling af sist berörda frågor, tillåter jag mig vördsamt hemställa till Kammarens Herrar ledamöter af Bevillnings-Utskottet, att de ville taga i öfvervägande, huruvida icke det

vore lämpligt att dessa frågor snart kunde förekomma till afgörande. Jag vet väl, att staten har en hel del utgifter, som icke under några förhållanden kunna undvikas och att för dem *måste* anskaffas medel. Till större delen af dessa torde dock redan hittills utgående skatter förslå. Men det finnes ju ock en annan grupp af statsutgifter, afseende ändamål, hvilkas uppfyllande visserligen är önskvärdt, men som dock kunna tåla ett uppskof. I afseende på *dessa senare* synes det mig egentligast att dröja med beslutet derom, till dess man något så nära ser, huru hårdt man vågar spänna bågen.

*Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.)*

Herr Talman! fastän jag tillåtit mig begagna tillfället att inför denna Kammars Herrar ledamöter af Stats- och Bevillnings-Utskotten göra en och annan hemställan, har dock detta *icke* skett i tro att mina åsikter vore af den vikt, att de skola befinnas värda att, såsom frasen lyder, mitt anförande måtte blifva särskildt utskrifvet och få till Utskottet åtfölja den Kongl. propositionen.

Herr Lyttkens: Alltsedan 1871 års riksdag har Kongl. Maj:ts proposition angående statsverkets tillstånd och behof aldrig förr än nu innehållit begäran om ökade skatter, emedan statens tillgångar städse under denna tid varit så rikliga, att någon sådan framställning icke erfordrats och att ständigt öfverskott uppstått. Vid 1871 års riksdag var deremot förhållandet, lika som nu, annorlunda; och då inslog regeringen på en ny väg, som icke var känd under den senast derföret gångna tiden, nemligen att för fyllande af behofven i anledning af statens löpande utgifter anlita lån. Vid remissen af den Kongl. propositionen samma riksdag uppträdde flere talare inom denna Kammar emot denna nya och farliga åtgärd. Och Stats- samt Bevillnings-Utskotten togo detta i öfvervägande och med det resultat, att efter skedda, betydliga nedsättningar i begärda anslag höjde Riksdagen de indirekta skatterna med 1 öre på bränvinsskatten samt tullen å tobak, kaffe, socker samt några andra mindre viktiga artiklar, hvar efter bevillningen ökades med 50 procent. De indirekta skatterna hafva, såsom nuvarande Herr Finansministern vid ett tillfälle jemväl anmärkt, stor benägenhet att vid folkmängdens stigande och ett ökad välstånd ofantligt mycket stiga. De direkta skatterna bibehållas ej längre än de nödvändigt behövas, och då de ett kommande år visa sig vara öfverflödiga, indragas de så fort som möjligt.

Under de senaste åren hafva vi haft rikliga tillgångar och icke behöft tillgripa någon skatteförhöjning för att fylla statens behof till bestridande af nödiga utgifter. Tillgångarne hafva till och med varit så rikliga att, om jag så får säga, vi alltför mycket anlitat dem och icke tänkt på att tider kunde komma, då de blefve mera inskränkta, ja, ej ens användt dem så som vi bort, att i första rummet fylla ett högst nödvändigt behof, nemligen att, då det redan vid 1871 års riksdag visade sig, att statsverkets i statskontoret befintliga grundfond vore för liten för att, när de påräknade skatterna under svåra år inflöto i mindre mängd och senare än beräknats, då utgöra tillräckligt rörelsekapital. Detta hade bort för oss vara en lex och maning så att vi, då tillgångarne det medgäfv, i första rummet borde varit betänkte på att

Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.)

öka denna grundfond. Om så hade skett, kunde vi nu haft en tillräcklig grundfond att använda till de utgifter, som under det löpande året utbetalas, men hvartill medel först under påföljande året inflyta. Vi hafva dessutom för ögonen den lärdom från nämnda år 1871, att de en gång pålagda indirekta skatterna icke minskas, fastän de inbringat så mycket att öfverskott i statskassan uppstått å många millioner årligen, ty med undantag af den lilla nedsättning, vi gjort å tullen på kaffe och socker, har beskattningen å de stora kassaartiklarna brännvin och tobak icke blifvit nedsatt, men den förhöjda bevillningen indrogs och afskaffades genast påföljande året.

Riksdagen befinner sig nu framför det oafvisliga förhållande, att inkomsterna icke förslå till de ständigt äfven i år äskade större utgifternas betäckande. Kongl. Maj:t har denna gång beträddt en annan väg än 1871, och hvilken väg jag för min del anser vara vida klokare än den att låna, ty att låna upp medel till bestridande af de löpande utgifterna är den oklokaste af alla utvägar. Kongl. Maj:t har nemligen nu gått den vägen att begära högre skatter. Men hvad jag ej kan gilla är, att denna förhöjning uteslutande träffar den indirekta beskattningen. De indirekta skatterna hafva den egenskapen att vara lätta i fråga om uppborren, och de synas icke så mycket i det dagliga lifvet, som då vi hafva hela summan på en gång på skattesedeln. Men de utgöra, då de blifva så höga, som de nu föreslås, ett småningom och säkert utsugande skattesystem. De indirekta skatterna hafva i Sverige stigit alldeles ofantligt under det sista skedet af vår statsutveckling.

Om vi se tillbaka på förhållandet i detta hänseende från 1809, finna vi, att de utgjorde af skatterna till staten $21\frac{1}{3}$ procent 1810, 26 procent 1830, 37 procent 1850, $67\frac{2}{3}$ procent 1870 och $70\frac{2}{3}$ procent 1873. Bland dessa indirekta skatter utgjorde tullen 40 procent samt brännvinsmedlen och öfriga skattetitlar resten, och af tullmedlen träffade 70 procent uteslutande sådana artiklar, som förbrukades af den stora allmänheten. Jemföra vi med anförda siffror förhållandet med bevillningen efter andra artikeln, finna vi att denna utgjorde $45\frac{1}{2}$ procent 1810, $28\frac{1}{2}$ procent 1830, 18 procent 1850, $8\frac{1}{4}$ procent 1870 och något öfver 4 procent 1878. Med sådana siffror för ögonen och med den kännedom, jag har om den arbetande klassens och de mindre bemedlades förmåga att bära skatt, tror jag, att vi redan hunnit den höjd, att vidare förhöjning af den indirekta beskattningen icke må ega rum, så vida vi icke i och med detsamma minska andra skatter, såsom *mantalpenningar*, *personliga skyddsafgiften*, *landstingets personella skatter till sjukvård* eller med ett ord *alla personella utskylder*. Ty utan ett afskaffande af dylika skatter blifver, efter mitt förmenande, den nu föreslagna förhöjning å den indirekta beskattningen alltför mycket tryckande. Betrakta vi de länder, der stora indirekta skatter finnas, visar det sig, att, med undantag af Norge, hvarest befolkningen har att påräkna ovanligt rika och lätt förvärfvade inkomster af fiske och skogsafverkning samt andra dylika näringar, ett sådant beskattningssätt kommer så småningom arbetslönerna att stiga, fastän ej i fullt samma proportion som ökningen af den in-

direkta beskattningen, ty arbetarne kunna icke ställas alldeles på svältkur. Derigenom att arbetslönerna stiga, kunna industriidkarne och åkerbrukarne icke täfla med utlåndingen i afseende å sina alsters prisbillighet, och hela landets näringar såväl som arbetarebefolkningen befinna sig snart i en art af tvinsot. De gå småningom under. Den direkta beskattningen utgår säkrare och bestämdare till beräknade storleken, men den synes deremot på papperet, och dess höjande väcker i allmänhet ett skrik; men den har den egenskapen med sig, att den är den första skatt, som, då den ej mer behöfves, genast kan nedsättas och minskas, och det utan att rubba något eganderättsförhållande, hvilket icke är fallet med de indirekta skatterna, hvilkas minskning inverkar på priset å förbrukningsvarorna och medför således förlust för dem, som hafva sådana varor på lager.

Af alla dessa skäl och många flera, som jag icke behöfver upp-räkna, men som jag antydt för att angifva den synpunkt, hvarifrån jag betraktar frågan, kan jag icke för min ringa del gilla den väg som Kongl. Maj:t föreslagit eller att lägga *alla* de nya behoven på den indirekta beskattningen. Kongl. Maj:t har väl ansett, att det vore lämpligt att lägga en del äfven på bevillingen, men säger, att bevillningsförordningen är af den beskaffenhet, att den icke kan läggas till grund för ytterligare beskattning. Men, mine herrar, kronoskatten är i förhållande till öfriga på befolkningen utgående utskylder af så ringa betydenhet, att en förhöjning deri af 50, 75 ja ända till 100 procent icke är så känbar, som om man så småningom utsuger skatten i så hög grad på hvarje kopp kaffe, sup, eller tobaksrulle. Dessutom tror jag icke att vi behöfver så stor skatteökning som Kongl. Maj:t föreslagit. Jag hade tänkt, att genomgå hela den Kongl. propositionen och påvisa alla de punkter, der, efter min tanke, indragningar och besparingar kunna göras, men som jag ämnar anhålla att detta mitt yttrande må få åtfölja den Kongl. propositionen till Stats-Utskottet och Stats-Utskottets tid är mycket dyrbar, då vi hoppas att Utskottet denna riksdag fort nog skall framkomma med sina förslag, enär på dem hvilat en stor del af industriella företag och spekulationer, så vill jag icke upptaga Kammarens eller Utskottets tid dermed, utan jag vill endast förklara, att jag i fråga om önskliga indragningar sluter mig till hvad Herr Friherre Klinkowström i Första Kammaren yttrat, endast på ett par undantag när. Jag vill blott utan vidare reflexioner nämna, att vi äfven på tredje hufvudtiteln torde kunna göra flera indragningar — men äfven i en annan fråga skiljer jag mig från honom eller — beträffande anslaget till jernvägsbyggnaderna. Han vill nemligen, att man skall indraga på det anslag, som utgår från Riksgäldskontoret till statens jernvägsbyggnader. Förliedet är ansåg jag, att detta anslag icke bort höjas, emedan arbetslösheten då icke var så stor som nu. Men att i år minska detta anslag anser jag högst betänkligt. Det är väl sant att, om penningarne icke utlemnas nu till jernvägsbyggnader, Riksgäldskontoret kan utlåna dem och derigenom bereda den allmänna rörelsen en lättnad — men å andra sidan får man ej förglömma, att arbetslösheten i landet för närvarande är mycket stor och att den växer med hvarje dag. Skulle staten då

*Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.)*

*Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.)*

under sådana tider begå det stora misstaget att indraga och minska sina allmänna arbeten, så blefve naturligtvis följden att en ännu större arbetslöshet inträdde. Min öfvertygelse i detta afseende har varit och är, att Regering och Riksdag begått ett stort misstag, då jernvägsarbetena forcerats på tider, då arbetsprisen varit höga och arbetsfolk knappt funnos att få; nu deremot då arbetslöshet råder och arbetet för den skull är billigt, anser jag att staten bör uppträda såsom arbetsgifvare för att skydda en del arbetare från nöd och elände.

I dessa afseenden skiljer jag mig från Friherre Klinkowström, och, för att icke upptaga Kammarens tid, vill jag endast i största korthet säga, att, enligt min åsigt, indragning bör ske öfver allt, der det låter sig göra. Särskildt ber jag få i detta afseende framhålla anslaget till arméns vapenöfningar, ty vår indelta armé är nog så öfvad att den kan undvara ett års öfningar. Samma förhållande med en mängd andra anslag. Och när dessa indragningar äro gjorda, torde Bevillnings-Utskottet taga i betraktande den ofantligt stora bränvinsbränning, som pågår i spekulation på bränvinsskattens förhöjning. De två sista månaderna af förlidet år hafva bränts icke mindre än nära 2 millioner kannor mer än året förut, hvilket lemna staten en inkomst af 1,600,000 kronor mera än året förut och, efter hvad jag hört, hafva en mängd bränvinsbrännare, jag tror 30 stycken, anmält sig till bränning i samma ögonblick som Kongl. Maj:ts förslag till skattens höjande blef känt. Detta gör att inkomsterna ökas och jag anser därför att det behöfs blott en obetydlig höjning af bevillingen för att fylla återstoden af behofven.

Jag anhåller, att detta anförande må få åtfölja den Kongl. propositionen till Stats-Utskottet — till den kraft och verkan det kan medföra.

Herr Borg: Då jag, i likhet med förmodligen de fleste af Riksdagens ledamöter, i dessa dagar befunnit mig på upptäcktsresor efter det guldland vi behöfva för att finna medel till betäckande af statsbristen, har jag råkat kasta ögonen på det guldsmidda och lyckliga slägte, som kallas diplomater, och trott mig på detta håll finna utväg att bekomma ett och annat uus af det guld vi behöfva.

Visserligen är jag af den öfvertygelsen, att för ett litet land såsom vårt, hvilket länge sedan upphört att spela någon större rol i verlden, det vore bäst att vara helt och hållet utan diplomater. Tanken kan måhända synas något djerf, men den har redan från annat håll tillförene framkommit och bör åtminstone en gång i framtiden kunna realiserast.

Det förefaller mig nemligen troligt, att den tid en gång skall komma, då fredsdömstolar skola afgöra tvister och stridigheter folken emellan, och då man icke längre behöfver särskilde embetsmän för att i främmande länder bevaka fosterlandets intressen.

Då den tiden likväl ännu torde vara långt aflägsen och jag icke vågar föreslå indragning af alla de beskickningar Sverige och Norge för närvarande hafva i utlandet; då jag vidare föreställer mig, att af alla dessa beskickningar de i Ryssland och Tyskland komma att längst

*Remiss af
statsregerings-
propositionen.
(Forts.)*

bibehållas, emedan dessa båda makter äro de enda, från hvilka i framtiden någon fara eller några vådor möjligen kunna hota Sverige och Norge, hvaremot, enligt mitt förmenande, alla öfriga staters förhållanden till oss omöjligen kunna innebära någon fara för de förenade rikena, i synnerhet som man icke gerna kan tänka sig möjligheten af att vi någonsin skulle kunna komma i något fiendtligt förhållande till Danmark, hvarom redan Konung Oscar den I sagt, att vi aldrig behöfde befara att komma i krig med Danmark och vi ännu mindre hafva att befara något dylikt från Österrike, Italien, England, Frankrike, Spanien eller Nordamerika, tror jag, att vi utan synnerlig fara skulle kunna indraga våra beskickningar i alla dessa länder och i stället sköta diplomatien derstädes med „Envoyés extraordinaires“, d. v. s. envoyéer, som vid extra ordinära fall skickades ut för att vid tillfällen, som innebure större fara för vårt lands lugn och säkerhet, se dess intressen till godo. Alldenstund jag likväl nu icke har ens den ringaste förhoppning om att dessa mina åsichter för närvarande skola kunna realiserast, tager jag mig friheten att nu gifva mig in på ett annat fält, nemligen att framställa några anmärkningar rörande ett och annat anslag under 3:dje hufvudtiteln.

Jag tillåter mig då först och främst föreslå, att anslaget till ministern i Berlin nedsättes från 48,000 till 40,000 kronor årligen, hvarigenom en besparing af 8,000 kronor vinnes och detta anslag blir lika stort med det som för närvarande utgår till ministern i Wien. Jag kan icke tro, att det nya tyska kejsardömet är så luxuriöst, att representationen der behöfver vara dyrbarare än i det gamla Österrikiska kejsarlandet. Jag anser derföre, att 40,000 kronor vore en lämplig siffra för anslaget till vår minister i Tyskland.

En annan punkt, som förefaller mig att vara nästan den betänkligaste af alla under 3:dje hufvudtiteln, är anslaget till vår minister uti Köpenhamn, hvilket uppgår ända till 36,000 kronor.

Det är i sanning förvånande, att denna siffra blifvit så högt tilltagen, då sändebuden i flere andra små stater, såsom till exempel i Belgien och Holland — stater som dock hvar för sig äro större än Danmark — icke uppbära mera än 20,000 kronor årligen. För min del kan jag icke föreställa mig, att ministern i Köpenhamn behöfver så mycket som 36,000 kronor, i synnerhet som Köpenhamn ju icke är känt för några dyra lefnadskostnader, likasom Danmark i sin helhet icke utmärker sig genom något luxuriöst lefnadssätt utan snarare tvärtom. Detta bör äfven i viss mån inverka på diplomatien derstädes. Det är så mycket mera förvånande, att denna siffra blifvit så hög som 36,000 kronor, som envoyén i Washington icke har mera än 16,000 kronor, oaktadt denna stad är känd för att vara en af de dyraste platser i verlden och republiken Amerika väl måtte vara värd lika stor ära och anses ega lika stor betydelse som Danmark, i fall nemligen äran skall anses ligga i den lyx som representanten för ett främmande land utvecklar.

Jag föreställer mig alltså, att anslaget till ministern i Köpenhamn utan fara borde kunna nedsättas från 36,000 till 16,000 kronor eller

Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.)

till samma belopp som för närvarande utgår till svenska ministern i Washington.

Vidare förefaller det mig, som om man icke borde hafva något synnerligt emot en nedsättning i lönen för sändebudet hos en i politiskt hänseende så oskyldig makt som Spanien, och af denna anledning tager jag mig friheten att äfven uti detta anslag föreslå en nedsättning med 4,000 kronor, eller från 20,000 till 16,000 kronor.

Vidare skulle jag hafva önskat att på samma gång som Frankrike förändrade sin statsform från kejsarrike till republik äfven någon ändring skett i anslaget till svenske och norske ministern derstädes, ty, sedan nemligen den Napoleonska demoraliserande lyxen i Frankrike upphört och en ny och bättre anda i detta land vunnit insteg och gjort sig gällande, förmodar jag, att 40,000 kronor kunnat vara fullt tillräcklige åt vår envoyé derstädes, hvadan jag föreslår att äfven denna post nedsättes, från 60- till 40,000 kronor.

En sådan nedsättning har så mycket större skäl för sig, som Paris alldeles icke är känt för att vara bland de dyraste städerna i Europa och i sådant hänseende ingalunda kan mäta sig hvarken med S:t Petersburg, Berlin eller London.

Jag kan icke heller förstå, hvarföre legationssekreteraren derstädes skall hafva 8,000 kronor, då denne tjänsteman på andra orter af lika stor vikt och betydelse endast har 6,000 kronor och föreslår äfven i detta anslag en nedsättning till 6,000 kronor.

Jag får äfven på samma gång föreslå en afprutning från 19,000 till 16,000 kronor i den lön, som utgår till envoyén i Rom. Denna stad är nemligen också ganska billig att lefva uti och det nyinförda Italienska statsskicket är, åtminstone för så vidt jag har mig bekant, icke af den luxuriösa beskaffenhet. att det kan erfordras en så hög lön som 19,000 kronor, för att blifva representerad derstädes.

Jag skulle äfvenledes vilja tillägga, att konsulsstaten upptager anslaget till vår generalkonsul i Köpenhamn med en allt för hög siffra, nemligen 12,800 kronor. Jag håller nemligen före, att de extra inkomster, som generalkonsulatet i Köpenhamn gifver och som, efter hvad jag tror mig veta, uppgå till omkring 10,000 kronor om året, borde vara en fullt tillräcklig ersättning för hans arbete.

Det är dessa poster som jag anhåller, att det ärade Stats-Utskottet måtte närmare begrunda, och vill jag i detta hänseende såsom ett önskningsmål framställa, att såväl Riksdagen som Kongl. Maj:t måtte taga hänsyn till de utomordentliga behof, som för ögonblicket råda i landet, och att dessa behof måste tvinga oss att söka inkomster hvar helst man kan erhålla dem, så vida det nemligen sker på ett billigt och rättvist sätt. Jag hoppas desslikes, att alla våra diplomater, som i allmänhet föra ett makligt och behagligt lif, med glädje skola offra något af sitt öfverflöd i dessa kritiska tider, då så många hederliga och dugliga arbetare sakna arbete och lida nöd.

Herr Dickson: Det är alldeles icke min afsigt att vid detta tillfälle ingå uti någon pröfning utaf de af Kongl. Maj:t föreslagna utgifterna, ehuru jag för min del nog tror, att bland dem finnas flera

poster, som kunna tåla vid såväl afprutning som i vissa fall också uppskof. Jag är dock fullt förvissad, att Stats-Utskottet skall låta dessa utgifter undergå tillräcklig dryftning och om Utskottet föreslår några afprutningar eller något uppskof med beviljandet af de begärda anslagen, tror jag icke, att man behöfver befara, att detta skall väcka så synnerligt stor opposition, der det nemligen kan ske utan mehn för det allmännas väl.

Jag anhåller att vid detta tillfälle få öfvergå till de i Kongl. Maj:ts nådiga Proposition föreslagna sätten att skaffa ökade statsinkomster, och ber då till en början att få uttrycka min stora belåtenhet med hvad chefen för Finansdepartementet härom yttrat till Statsrådsprotokollet, nämligen att han för sin del tvekade att föreslå en tillökning i beviljningen, innan man ännu vunnit en vederbörlig utredning om beviljningens grunder, så att denna förhöjning kunde genomföras på ett fullt rättvist och billigt sätt. I denna åsigt instämmer jag till alla delar, och finner alls icke något skäl att föreslå tillökning i statsinkomsterna genom det direkta sättet att höja den nu utgående allmänna beviljningen efter andra artikeln. Hvad nu beträffar den tillökning i statsinkomsterna, som genom en förhöjd skatt för tillverkning af bränvin skulle uppkomma, har herr Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet, såsom också troligt är, ansett att genom en sådan förhöjning i skatten en minskning i tillverkningen skulle uppkomma och har beräknat denna minskning till 10 procent af tillverkningen.

För min del får jag säga, att jag icke endast tror, att tillverkningen af bränvin skall minskas med 10 procent, utan jag hoppas fasthelt, att den skall minskas med ända till 30 procent, ty med förhöjningen i bränvinstillverkningsafgiften afser jag verkligen icke så mycket en förhöjning uti statens inkomster som en förminskning uti bruket af bränvin. Det är också förnämligast af den orsaken, som jag för min del vill vara med om en sådan förhöjning af bränvinstillverkningsafgiften.

Hvad vidare beträffar den föreslagna tillökade skatten på införsel af tobak, finner jag äfven denna vara synnerligen lämplig, i synnerhet som Sverige derigenom i detta afseende blir likställt med Norge, så att den införsel af tobak från Norge, som förut egt rum, hädanefter kommer att upphöra. Man kan häremot anmärka, att någon förhöjning i tullen för cigarrer icke blifvit föreslagen, men för min del får jag bekänna, att jag anser detta vara alldeles i sin ordning, emedan tullen på cigarrer i Sverige redan förut är högre än den borde vara. Det är visserligen en sanning, att hit icke importeras annat än finare cigarrsorter och jag medgifver gerna, att de personer, som röka fina cigarrer, också kunna betala högre tullsats därför, men förbrukningen af cigarrer i Sverige är stor, och så stor skilnad mellan tullen på cigarrer och rå tobak, som hos oss, finnes icke på andra ställen. Men vill man bibehålla denna jemförelsevis dryga tull på cigarrer och, ännu mera, om man skulle vilja än ytterligare höja den, så tror jag det kunde hafva skäl för sig att, på sätt en ledamot af Första Kammarren, Friherre Raab, vid 1868 års riksdag föreslog, lägga en tillverk-

*Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.)*

Remiss af
statsregerings-
propositionen.
(Forts.)

ningsafgiit på den inhemska cigarrfabrikationen. Ja, för min del skulle jag till och med anse det alldeles icke olämpligt, att, i sammanhang med den nu föreslagna förhöjningen i tullen på tobak, äfven den inhemska tobaksplanteringen sattes under någon kontroll. Ty, som vi veta, är dylik plantering i de flesta andra länder antingen rent af förbjuden eller åtminstone belagd med ganska hög skatt. Detta är emellertid ett ämne, som icke för närvarande kan blifva föremål för öfverläggning; tilläfsventyrs kan dock Bevillnings-Utskottet komma att taga frågan under ompröfning.

Hvad vidare beträffar tullen på kaffe, finner jag den föreslagna förhöjningen vara både i och för sig lämplig, och till beloppet lagom. I fråga åter om tullen på socker skulle jag vara benägen att gå ännu ett steg längre än Kongl. Maj:ts förslag, så att tullen på denna artikel nu, likasom år 1868, höjdes med 2 öre på skålpundet. En sådan förhöjning betyder nemligen i allmänhet icke så mycket, särdeles med afseende på det ringa pris råsocker för närvarande betingar i den allmänna marknaden. Och enligt min uppfattning är en förhöjning af tullen å rena kassaartiklar den allra bästa och lämpligaste utvägen att fylla en tillfällig brist i statsinkomsterna; ty när helst den högre tullen icke vidare af behovet påkallas, kan den utan ringaste men sänkas eller till och med helt och hållet borttagas.

Det är emellertid äfven en annan angelägenhet, som vid detta tillfälle ligger mig om hjertat och hvarom jag skulle vilja utbedja mig en upplysning, och det är huruvida Kongl. Maj:ts regering under det för närvarande inom vårt land rådande finansiella betrycket varit och är betänkt på att begära Riksdagens samverkan dertill, att detta betryck må kunna i någon mån lindras eller häfvas. Vål vet jag, att det icke är det allra lämpligaste tillfället att nu, vid remissen af statsverkspropositionen, bringa denna fråga på tal. Men då jag ser statsrådsbänken nu vara ganska väl besatt och då särskildt Herr Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet är här närvarande, dristar jag mig till honom framställa en vördsam förfrågan. Herr Finansministern inser naturligtvis bäst sjelf, om den kan och bör upptagas till besvarande — huruvida regeringen har för afsigt att för Riksdagen framlägga något förslag till åtgärder för lättande af den bekymmersamma ekonomiska ställningen i landet? Vi känna alla, att anledningen till det rådande betrycket förnämligast är att söka deruti, att ett i förhållande till landets tillgångar alltför stort kapital blifvit fastläst i jernvägsföretag, hvilka icke så snart kunna påräknas gifva någon lönande afkastning. Med hänsyn dertill väcktes äfven vid förra riksdagen motioner dels i Första Kammaren, af Herr Hammarhjelm, om ett anslag af 30 millioner kronor till inköp af enskilda jernvägar, och dels inom denna Kammare af mig om inlösen för statens räkning af Motala—Halsberg—Mjölbybanan. Jag kan naturligtvis icke känna, om regeringen nu är sinnad, att, med ledning af diskussionen i ämnet inom Kamrarna vid förra riksdagen och med hänsyn till den ekonomiska ställningen i landet, hos Riksdagen göra någon framställning i likartadt syfte, men för min del kan jag icke annat än finna en dylik framställning synnerligen önskvärd, och der-

före är det äfven som jag velat begagna detta tillfälle att framställa min ödmjuka önskan, att regeringen, om så finnes lämpligt, täcktes meddela Riksdagen upplysning härutinnan.

*Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.)*

Herr Grefve Sparre: Jag hade icke ämnat i dag belasta Kammarrens protokoll med något yttrande; då jag nemligen anser sådana uttalanden, som afgifvas vid remissen af en Kongl. proposition icke vara af något synnerligt gagn. Men här har en af mig högt aktad talare på hallandsbänken med hvilken — jag förklarar det öppet — jag i de allra flesta frågor tänker lika, uppträdt på ett sätt, som enligt min tanke gör det nödvändigt, att ett uttalande i annan syftning äfven måtte här i Kammaren afgifvas, på det icke allmänheten och vederbörande Utskott må få den föreställningen, att de åsichter, som af den utaf mig åsyftade talaren framställes, skulle delas af alla Kammarrens ledamöter. I det fallet vågar jag nemligen icke svara för någon annan än mig sjelf.

Till en början uttalade han sin obelåtenhet dermed, att regeringen föreslagit en förhöjning i den *indirekta* beskattningen, då deremot den ärade talaren ville hafva hela den tillökning, som kan blifva nödvändig, lagd på den *direkta* beskattningen. För att gifva stöd åt sin åsigt gick han till historien; han sökte visa, att i forna tider statsinkomsterna till vida större del än nu utgjordes af direkta skatter och derföre ville han icke nu ytterligare öka de indirekta med mindre någon nedsättning egde rum i andra skattetitlar. För min del kan jag dock icke förstå, huru i en tid, då statens inkomster befinnas otillräckliga, man skall kunna nedsätta vissa skattetitlar, ty då intet af statsinkomsterna kan umbäras, återstår ingen annan utväg än att — hvilket också utgjorde slutrefrängen i den ärade talarens anförande — lägga hela förhöjningen jemväl för det man indrager på den direkta beskattningen.

Han sade, att i länder med stora indirekta skatter befolkningen är stäld på svältkur, lider af tvinsot m. m. Såsom ett undantag från denna regel nämnde han visserligen ett land, nemligen Norge, men jag tror för min del, att det i detta fall är samma förhållande med många andra länder som med Norge, t. ex. med England, Frankrike, Tyskland, Ryssland, Amerika m. fl. I alla dessa länder, ja, såvidt jag känner, i alla länder i verlden äro de indirekta skatterna större än de direkta, men icke har jag hört, att befolkningen i dessa länder i allmänhet lider af tvinsot eller är stäld på svältkur, om också, för ögonblicket, förlamningen i rörelsen trycker dem. Dessutom, för att från frasernas område gå rakt på saken: hvad är det regeringen nu föreslagit? Jo, att lägga högre skatt på artiklarne bränvin, tobak, kaffe och socker. Hvad nu den första af dessa artiklar angår, så frågar jag den ärade talaren, om han verkligen tror, att befolkningen, derföre att den beröfvas tillfälle att konsumera så mycket *bränvin* som hittills, kommer att sättas på svältkur och lida af tvinsot, eller om icke tvärtou bränvinet, om något, är det som åstadkommer sådana verkningar. För min del instämmer jag fullkomligt med den siste talaren i hvad han yttrade om nödvändigheten af att förminska,

Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.)

förqväfva och, om möjligt, omöjliggöra bränvinstillverkningen, och icke tror jag, att genom åtgärder i denna riktning befolkningen skall komma att lida af tvinsot, utan tvärtom. Ungefär enahanda är förhållandet med tobak. Sjelf är jag visserligen — jag medger det — både bränvinssupare och rökare och har för öfrigt alla möjliga sådana ovanor, men äfven om jag härför måste vidkännas en något ökad skatt, har jag deremot intet att säga. Jag skall tvärtom med nöje betala något dyrare en sup eller litet tobak, såvidt jag derigenom medverkar till, att andra, som kanske hafva mindre råd än jag, konsumera något mindre af dessa varor,

Alldeles samma är förhållandet med kaffe. Ty jag påstår, hvad man säga vill, att kaffe ingalunda är en förnödenhetsvara, och att den fattige nog kan lefva, fastän han låter bli att dricka kaffe. Likaså är förhållandet med socker.

Af hvad jag nu sagt om dessa artiklar, för hvilka en tullförhöjning af regeringen föreslagits, framgår, det jag för min del anser dessa artiklar så beskaffade, att det icke allenast icke länder till någon skada utan tvärtom till väsentligt gagn att å dem höja skatten. Ty äfven om förbrukningen af dessa varor, å hvilka regeringen föreslagit en skatteökning, skulle minskas, hvilket man dock knappast kan hoppas, äro dock dessa varor af sådan art, att en större förbrukning af dem icke kan af någon människa anses tjenlig; och man kan väl således icke sägas hafva gjort folket den ringaste skada, om man också genom en förhöjd skatt skulle i någon mån bidraga till minskning i konsumtionen af dessa varor.

Det är dessutom otvifvelaktigt, att den indirekta beskattningen har ett företräde framför den direkta deruti, att den frivilligt erlægges. Ty om jag icke vill supa eller röka eller dricka kaffe kan jag ju låta bli; och konsumerar jag mindre deraf, behöfver jag ju icke äfven med den högre beskattningen betala mera i skatt för samma varor än förut. Om denna förhöjningen skulle verka dertill, att man i stället för 4 eller 5 supar om dagen toge endast två, eller att någon inskränkning skedde i bruket af morgonkaffe, "elfva kaffe", middagskaffe, och kaffe vid flera andra tider på dagen, så tror jag verkligen icke att deri skulle ligga något ondt, likasom det ej heller vore något ondt i att slippa se pojkar på 8 och 9 år röka cigarrer på gatorna. Jag vill visserligen icke förbjuda förbrukningen af dessa artiklar eller i detta fall sätta mig till förmyndare för mina samhällsmedlemmar, men jag påstår, att det icke ur någon synpunkt kan klandras, om landets representation på framställning af landets regering pålägger skatt å dylika artiklar, som *icke kunna betraktas som förnödenhetsvaror*.

Efter att således hafva bemött invändningarne mot de indirekta skatterna eller rättare mot skatterna å de fyra artiklar, å hvilka regeringen föreslagit en skattehöjning, ber jag att få något litet vidröra den ärade talarens yttrande om de direkta skatternas företräde. Den, hvilken såsom jag, i egenskap af landshöfding, tjugu år sutti i pröfningskomitéer, vet fullkomligt väl huru svår att genomföra den direkta beskattningen är och huru omöjligt det oftast är att träffa

den rätta siffran, hvarmed en person bör beskattas. Och jag är fullt öfvertygad, att den ärade talaren, hvars ställning, anseende och erfarenhet utan tvifvel fört honom i komitéer, der beskattningsfrågor afhandlats, icke kan förundra sig öfver, att min känsla och mitt samvete gräsligt plågas, då jag skall på en höft bestämma huru högt en menniska skall beskattas, ty det är rakt omöjligt. Man försökte förut den utvägen, att tvinga de skattskyldige att sjelfva uppgifva den inkomst de hade. Man har sedermera funnit detta vara olämpligt och snarare leda till förvillelse. Man har således nu tagit sig till att beskatta på grund af den kännedom, som ledamöterna i beskattningskomitén hafva om en persons inkomst, och denna kännedom är i de flesta fall otillräcklig. Jag nödgas sålunda i taxerings- eller pröfningskomitéer taga till hjälp sådana omständigheter, som att till exempel en person bor väl, lefver högt eller depenserar mycket. Och då säger jag: när han kan depensera så mycket eller bo så väl, måtte han hafva så och så stora inkomster och således beskattas jag honom så och så högt. Men — mine Herrar — huru ofta se vi icke, att människor lefva öfver sina tillgångar och just de, som lägga i dagen lyx och öfverflöd, blifva såmedelst högt beskattade, då deremot den, som verkligen har tillgångar, icke träffas så hårdt, emedan han vanligtvis icke lägger fram dem på gatan, utan gömmer dem. Huru skall jag således bära mig åt för att få reda på, huru stor inkomst en fabriksidkare har af sin fabrik och en jordbrukare eller arrendator af sin egendom?

Under senare tid har missnöjet med den direkta beskattningen framträdt allt tydligare. Som bekant, har man i fråga om beskattning af jordbruksfastighet velat införa en särskild skatt å sjelfva afkastningen af fastigheten, jemte den hittills gällande skatten, som beräknats efter en viss procent af egendomens taxeringsvärde. Men då möter här samma svårighet som i fråga om beskattning af fabriksnäringsen vid beräkning af afkastningens belopp. Sådant är i ena fallet lika väl som i det andra synnerligen svårt. Jag trotsar någon menniska att kunna säga mig, huru stor inkomst jag har af min egendom; ibland har jag svårt att få reda på det sjelf.

Att, under sådana förhållanden, vilja, när man skall taga ut en summa, som fattas, draga den ur den direkta beskattningen, är, enligt min tanke, den allra sämsta utväg man någonsin kan finna, och deri vill jag gifva Herr Finansministern fullkomligt rätt. Att just i det ögonblick, då man i tidningarne och i vissa kretsar oupphörligt talar om huru orättvis den direkta beskattningen är, att just då vilja öka den, det vore väl det orimligaste man gerna kan tänka sig, och jag har velat att inom denna Kammare åtminstone en röst skulle höja sig mot den mening, som sålunda yttrats.

Jag öfvergår härefter till den siste värde talarens anförande, mot hvilket jag i allmänhet icke har något att anmärka, då han i hufvudsak var af samma åsigt som jag. Mot en enda punkt vill jag dock göra en erinran. Han sade nemligen, att han i regeringens proposition saknade en framställning derom, att, då man satt högre

*Remiss af
statsregerings-
propositionen.*
(Forts.)

Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.)

tull på tobak, man bör beskatta inom landet planterad tobak. Jag frågar den ärade talaren: hafva vi då icke haft tillräckligt ondt af detta olycksaliga försök att beskatta hvitbetsodlingen för att nu beträda samma bana. Har detta försök att motverka den inhemska näringen för att hålla uppe tullen på en annan icke visat sig tillräckligt skadligt i så måtto, att vi aldrig fått någon hvitbetsodling, för att man nu skall göra försök i samma riktning, och vilja hindra jordbrukaren att använda sin jord, huru han vill. Är icke skatten på jordbruksnäringen redan tillräckligt stor? Kan det ligga någon rimlighet uti, att jordbrukaren icke skulle få använda jorden till den produktion, som han anser lämpligast, utan att dervid nödgas underkasta sig en ökad beskattning, som, hvad hvitbetorna särskildt angår, visat sig vara rent af skadlig. Den tobaksplantering, som bedrivnes inom vårt land, är sannerligen så obetydlig, att en beskattning derå icke lärer blifva mycket inbringande. Den skulle blott hafva till påföljd, att denna näring undertrycktes, hvilket deremot vore att beklaga, ty låt vara att den inhemska tobaksplantans blad icke äro så stora och så deliciösa som utlandets, kan man dock mycket väl röka dem. Jag har rökt många svenska cigarrer, och de hafva smakat rätt bra.

Jag fruktar, att jag redan tröttat Herrarne alltför mycket, och jag bör derföre icke längre taga Eder uppmärksamhet i anspråk. Innan jag slutar, ber jag dock att med några ord få bemöta den värde talaren från Helsingborg, hvilken ordade om det lyckliga och guldsmidda slägte, som kallas diplomater och hvilka, enligt hans påstående, skulle föra ett mycket makligt och behagligt lif. Jag tycker i allmänhet icke om att göra insinuationer, som icke höra till saken. Och icke heller kan jag finna, att våra diplomaters uniformer äro så "guldsmidda", att man deremot kan hafva någon skälig anledning till anmärkning. Hvad åter beträffar den ärade talarens uppgift, att deras lif vore så makligt och behagligt, skulle jag till honom vilja ställa samma fråga, som den hvilken sporde om vindflöjeln "hur vet han det." Jag tillstår öppet, att jag icke eger någon fullständig kännedom om de diplomatiska göromålens mängd och omfattning. Men så mycken erfarenhet deraf har jag dock, att jag vågar påstå, att den värde talaren mycket misstager sig, om han tror, att diplomaterna icke hafva någonting att göra. Deras förnämsta uppgift är att befördra handelns intressen, och detta ger dem ofta mycket att skaffa. I min egenskap af landshöfding har jag derjemte ganska ofta haft kommunikationer från utrikes ministeriet angående personer i utlandet, som varit i någon beröring med folk inom länet. På mina resor i utlandet har jag ofta varit i tillfälle att se de göromål, som åligga beskickningarne. Och de upplysningar, som vid en föregående riksdag lemnades i denna Kammare af Herr Chefen för Utrikesdepartementet angående mängden af deras göromål, öfvertygade mig, att deras lif icke är så makligt som mången föreställer sig; att deras uppgift icke är uteslutande att, såsom den värde talaren antydde, underhålla förbindelserna med de utländska hofven, utan att de hafva att bevaka det egna landets invånares intressen och att de i all-

*Remiss af
statsregerings-
propositionen.
(Forts.)*

mänhet göra det på ett ganska berömvärdt sätt. De kommunikationer, som jag i egenskap af landshöfding haft med dem, bevisa likaledes, att de äro samvetsgranne och nitiske i sitt kall. Den värde talaren påstod, att man kunde reda sig utan diplomater, ty när de internationella fredsdomstolarne komme till stånd, blefve diplomater helt och hållet obehöfliche. Äfven om, emot all sannolikhet, för närvarande dessa fredsdomstolar komma till stånd och blifva antagna öfver hela världen med det resultat, att allt krig och all oenighet genom dem blifva bilagda, — så äro likväl diplomaterne behöfliche för att bevaka kommersiella intressen. Men sannolikt kommer icke jag, som är gammal, och knappast den värde talaren, hvilken är yngre än jag, att upplefva den tiden. Eller tycker han männe att det ser ut, som om denna tidpunkten vore i annalkande nu, då krig hörer till ordningen för dagen! Hvad beträffar de särskilda belopp, som äro föreslagna till aflöningar åt de utländska sändebuden, måste jag tillstå, att jag icke eger tillräcklig kännedom om alla en ministers utgifter för att kunna bedöma, om beloppen äro för högt beräknade eller icke. Men så mycket vet jag likväl, att alltid, då jag är å utländsk ort och min vistelse der blifver känd, besökes jag af en mängd behöfvande menniskor, hvilka anlita min kassa på det mest obarmhertiga sätt. Och jag hör af ministrarne, att de äro utsatta för samma öde och att de ofta nästan tvingas att af egna medel förhjelpa folk från en ort till en annan. Jag tror därför, att deras kassor temligen strängt anlitas och att de icke kunna undvika detta, äfven om de hade aldrig så kallt hjerta. Hvad slutligen beträffar den omständigheten, att efter republikens införande i Frankrike lyxen i Paris minskats och att följaktligen dervarande ministers lön borde nedsättas, kan jag försäkra den värde talaren, att jag, under ett besök i Paris sistlidet års sommar, funnit priserna derstädes dyrare än någonsin tillföre. Detta förhållande erkändes allmänt. Och vi må icke inbilla oss, att den franska republiken skall hädanefter åstadkomma någon förändring deri. Den franska budget, som senast voterats, gifver dertill ej heller någon anledning. Lyxen i Paris är i tilltagande i en förvånansvärd grad. Förr kunde jag lefva billigt i den staden, men nu var det en omöjlighet. Till den grad voro priserna å allting stegrade. Och hvad som i detta afseende gäller de förenade rikenas beskickning i Paris, torde äfven ega sin motsvarighet inom öfriga länder.

Hvad särskildt ministern i Köpenhamn angår, så är det naturligt, att denna stads granskning med Sverige gör, att denne minister blir mer öfverlupen af folk och öfverhopad med göromål, än hans kolleger på andra, mer aflägsna platser. Och då härtill kommer, att med afseende på de många särskilda diplomatiska förhållanden, som existera i Köpenhamn, icke allenast emellan Danmark och Sverige, utan äfven emellan Danmark och Norge, hvilket senare land vår minister ju äfven representerar, man på denna ministerpost måste ega en person, som besitter förmåga att reda alla dessa förhållanden, ligger det otvifvelaktigt i sakens natur, att denne måste visa sig på en fot, som icke förefaller alltför knuslig. Jag tror därför, att den föreslagna nedsättningen af denna ministers inkomster ingalunda är lämplig.

*Remiss af
statsreglerings-
propositionen.*
(Forts.)

Hvad slutligen angår vår representant i Berlin, hvilken stad jag för närvarande vill anse såsom focus för de stora rådslagen i Europa, tror jag det icke heller vara lämpligt att nedsätta hans inkomster. synnerligast som jag af egen erfarenhet vet. att det nu är mycket dyrt att lefva i Berlin.

Jag anhåller, att dessa mina ord måtte såsom en liten protest mot hvad de två närmast föregående talarne yttrat få åtfölja deras yttranden till Stats-Utskottet.

Herr Hedlund: Innan jag öfvergår till det egentliga ämnet, anhåller jag att få förutskicka det uttalandet, att hvad jag kommer att säga icke åsyftar någon opposition i den mening, man vanligen fattar detta ord, mot Kongl. Maj:ts nuvarande rådkammare. Jag tror mig nemligen, utan att behöfva utsätta mig för någon dementi, kunna säga. att denna rådkammare understödjes med förtroende icke blott af den obetydliga person, som här talar, och af många af den sida han inom Riksdagen tillhör, utan äfven af det stora flertalet af svenska folket. Förklaringen häraf ligger väl närmast deri, att i spetsen för regeringen står den vördnadsvärde person, hvilken vi hafva att tacka för den nya riksdagsordning, på grund af hvilken vi innehafva våra närvarande platser. Och jag skattar såsom en lycka i våra svenska förhållanden, att en riksdagsman kan uppträda med sin sjelfständiga mening äfven emot regeringen, utan att han därför behöfver anses vara oppositionsman. Vi hafva nemligen ännu icke kommit så in uti det parlamentariska statskicket, att man såsom anhängare af regeringen måste i alla stycken biträda hennes mening eller, å andra sidan, att man såsom motståndare måste opponera sig emot alla af regeringen framlagda förslag, utan man kan såväl i den ena som den andra ställningen uppträda med sin sjelfständiga åsigt med hänsyn till uppfattningen af den ena eller andra särskilda frågan.

Efter denna förklaring tvekar jag icke att öppet utsäga, att det synes mig som om i den kongl. proposition, hvilken nu föreligger och framdeles kommer att ytterligare behandlas, röja sig spår deraf, att regeringen icke fullt känner den mening, som verkligen är i landet rådande i fråga om vissa statsutgifter och beskattningsgrunder. Jag tror nemligen, att den stora delen af svenska folket väntat att i propositionen angående statsverkets tillstånd och behof för år 1880 få se ganska genomgripande försök att reducera statsutgifterna och, så vidt möjligt vore, undvika nya beskattningar, samt — om detta ej läte sig göra — att dessa senare skulle utgå efter andra grunder än som nu blifvit föreslagna. Jag skulle således möjligen kunna hafva anledning att beklaga det icke vår aktade regering något mer, än fallet synes hafva varit, i detta afseende lyssnat till eller sökt inhemta äfven landsorternas mening. då hon nu torde taga i alltför öfvervägande mån intryck af föreställningssätten inom de embetsmannakretsar, hvilka bilda hennes omgivning.

När man väntat sig reduktion af statsutgifterna, har det egentligen varit inom de båda krigsdepartementen, som denna ansetts möjlig. Man hade nemligen föreställt sig, att i sakernas nuvarande politiska

läge i Europa en sådan reduktion kunde verkställas. Vår mäktige östra granne, som länge varit betraktad såsom vår buse, är nu temligen medtagen efter ett långvarigt krig och dessutom upprörd af inre stridigheter. Det torde derföre dröja länge, innan han kan rigta sina tankar på nya eröfringar. Och de öfriga större europeiska staterna äro till den grad upptagna af sina egna inre angelägenheter, att de icke torde tänka på att oroa ett litet fredligt land som Sverige. Man vill dessutom, vid en blick på de europeiska folkens närvarande tillstånd, spåra förhållanden, som visa, att det försvar, hvilket de särskilda staterna behöfva, torde böra sökas mindre uti anskaffande af kanoner och kulor att användas mot fiendtliga grannländer, än uti säkerhetsåtgärder med afseende på hvad som inom staterna sjelfva emellan de särskilda samhällsklasserna inbördes förefaller; ja, man har trots sig kunna uttala den åsigt, att de internationela striderna skola undanträngas af de strider mellan samhällsklasserna, hvilka nu stå hotande öfver vår verldsdels flesta land. Om man vill förebygga denna strid, bör man taga i öfvervägande sådana försvarsåtgärder, att befolkningarna på samhällenas djup icke må behöfva frysa eller hungra, och ett viktigt vilkor derför är, att denna befolkning icke onödigtvis betungas af skattebördor. Man hade således förestält sig, att allvarliga försök till besparingar skulle blifvit gjorda på de båda krigsdepartementernas område; åtminstone hade man icke tänkt sig, att inom detta område nu skulle framläggas *omogna* — jag vågar stå för detta ord — förslag, bärande i sitt sköte mycket stora kostnader.

Det är om de tvänne hufvudtitlar, som omfatta dessa departement, jag ber att få yttra några ord, utan att dervid inlåta mig i en detaljerad granskning, i likhet med hvad som skett under lördagens debatt inom Medkammaren från en framstående talares sida.

Måhända skulle jag velat följa en ärad yrkesbroder, talaren från Helsingborg, på hans färd till gulderlandet, derest man icke dervid komme in på de ordinarie utgifternas område, och då detta skulle kunna åter uppkalla gamla konstitutionella konflikter, vill åtminstone icke jag gå med på den stråten. Likväl må det tillåtas mig göra den anmärkning, att, då den talare, som uppträdde näst före mig, med sitt vanliga humoristiska lynne gjorde sig glad öfver talarens från Helsingborg framställning, så torde likväl åtskilligt i denna varit förtjent af allvarligare uppmärksamhet.

Det kan exempelvis icke förefalla annat än besynnerligt, att en envoyé i Köpenhamn skall vara aflönad med femtio procent högre lön än Sveriges utrikesminister, eller, om man äfven tager i betraktande förmånen af det åt denna senare anvisade ministerhotellet, åtminstone vara honom likställd i aflöningsvilkor. Jag hade dock förestält mig att för en utrikesminister, bosatt i Sveriges hufvudstad, förefunnes lika många tillfällen, der det vore nödvändigt att representera, som för ministern i Köpenhamn.

Man skulle också, vid betraktandet af denna hufvudtitel, kunna spörja, hvad dessa der uppförda expektanslöner betyda, om de äro afsedda för »expektans» å inträde i rikets tjenst eller om de betyda expektans på pension, I fråga om de omordade guldsmidda unifor-

*Remiss af
statsreglerings-
propositionen.*
(Forts.)

Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.)

merna påminner jag talaren från Helsingborg om ett yttrande af en president i Amerika, hvilken, på framställning om huru beskaffad uniform detta lands representanter i främmande land skulle bära, förklarade sig derom icke vilja utfärda något påbud, utan öfverlemnade åt representanterne sjelfva att ikläda sig så granna uniformer som helst och som funnos bäst öfverensstämmande med vanorna hos de barbariska folk, hos hvilka de vistades. I fråga om våra diplomaters förrättningar och de kraf på välgörehet, som på dem ställas i skilda land, inskränker jag mig till en enda anmärkning. Då den äradetalaren på Venersborgsbänken nämnde, att han såsom resande i utlandet varit besvärad af tiggare och deraf drog den slutsatsen, att förhållandet vore enahanda med våra ministrar derstädes, så må han dock icke glömma, att det ju låter tänka sig, att, när tiggarna å hotellvärdarnes förteckningar öfver anmälde resande finna namnet på en svensk grefve, de möjligen tänka: här ha vi en frikostig, kanske slösande svensk, till hvilken det kan löna mödan att vända sig; men om de också dervid icke misstaga sig, såsom vi hört, så följer deraf dock icke, att detsamma gäller diplomaterna, hvilka bättre känna förhållandena och hafva lättare att skydda sig för dylika prejningsförsök.

Jag skall emellertid, som sagdt, be att få lemna detta guldländet för att öfvergå till ett land, som kanske snarare ännu tillhör jernalderns tidevarf. Här, i fråga om fjerde och femte hufvudtitlarne, hade det för mig, som är en reformernas vän, och vän af allt hvad framåtskridande heter, bort vara glädjande att se, huruledes statsrådet och chefen för landtförvarsdepartementet går att på sina axlar lyfta bördan af tvenne stora reformer, nemligen i afseende å våra infanterigevär och å våra kanoner. Jag vågar emellertid kortligen påstå, att ingendera af dessa frågor ännu vunnit fullständig utredning, hvilket äfven i någon mån framgår af Kongl. Maj:ts skrifvelse. deri det står, att erforderliga modeller till dessa förändringar skola vid ett annat tillfälle komma att för Riksdagen framläggas. Mig synes således, att man bort afvakta denna tid, i stället för att, såsom här skett, framlägga förslag om tillverkningen af vapen, med hvilkas nya modeller man ännu icke kommit på det klara. För öfrigt vill det synas, som om de undersökningar, hvilka i afseende på infanterigevären egt rum, icke motsvarat de vidlyftiga och omfattande försök, som i andra land föregå sådana ändringar, att särskildt nämna ett land mindre än vårt, nemligen republiken Schweiz. Hafva vi pröfvat tio olika gevärsmoeller, hade man der pröfvat etthundrafyrtio innan man beslöt den djupt ingripande förändringen. Jag tror också, att vi ega en allt för stor varning från den tid, då vi öfvergingo till remingtongeväret för att nu oförsigtigt göra en ny reform. Jag tror att Riksdagen har rätt att begära en jemförande kritik i afseende på remingtongeväret, med hänsyn till det man nu föreslagit, för att få klart för sig, om detta en gång såsom förträffligt prisade gevär verkligen är så ofullkomligt, som dess tillbakaskjutande synes förutsätta.

I afseende på ammunitionen ber jag att blott i förbigående få yttra den meningen, att, när man säger, att erfarenheten i andra länder gifvit vid handen, att man till fästningskanoner af *den* kalibern

skall hafva 200 kulor och af *den* 100 kulor på hvarje kanon, och till hvarje gevär så och så många, såsom förhållandet är i Frankrike, Tyskland och Österrike, så vittnar nog detta om militärstudier, men torde icke ega giltighet i fråga om vårt eget land. Ty jag förmodar, att vi icke behöfva ett så stort lager af kulor för vårt Fredriksborg och Karlskrona, som man behöfver i de stater, der de kunna komma till snart användande.

Här begäres vidare anslag till Karlsborgs bestyckning. För min del är jag nog djerf att uttala den förmodan, att det är af föga betydighet, om denna miniatyr-fästning varder så snart bestyckad. Hon ligger långt in i landet, dit en fiende näppeligen skulle bry sig om att gå, och äfven om han gjorde sig besvär dermed, skulle han sannolikt ganska lätt, trots bestyckningen, kunna med några bågskott slå sönder byggnaderna inom fästningen. Det synes mig ock något besynnerligt, att man begär anslag till Karlsborgs bestyckning, men lemnar andra viktiga platser vid våra kuster utan allt skydd. Jag återkommer härvid osökt till ett förhållande, som jag ofta påpekat, nemligen frågan om skyddandet af inloppet till Göta elf. Om jag rätt känner opinionen i Göteborg, är man der icke orolig härför, men sedt från den synpunkten, att man vill använda millioner till landets värnande, synes det mig förvånande, att man vill nedlägga stora summor på Karlsborg, lemmande åsido hvarje, äfven den minsta förskansning vid nämnda flodmyrning.

Det kan icke vara min mening, äfven om jag vore dertill vuxen, att ingå i någon diskussion om central- och kustförsvaret, men så mycket får jag säga — och jag hoppas att hvarje riksdagsman deri ger mig rätt — att det icke kan annat än kännas för hvarje svensk man nedslående, att så ofta höra talas om och se anordningar derför gjorda, att fienden trängt in i landet, då vårt hopp och vår fasta tillförsigt hvila derpå, att vi kunna möta ovännen på stranden och hindra honom att någonsin sätta sin fot på vår fria jord.

I afseende på de öfriga anslagen i denna del af K. M:ts proposition tror jag, att det varit klokt tillmötesgående från regeringens sida, om man sluppit att der finna denna summa af närmare 400,000 kronor till fältmanövrer. Jag vill visst icke bestrida deras gagn. Det måste tvärtom medgifvas, när man erinrar sig de misstag, som begingos vid den sista stora fältmanövern, att sådana öfningar väl behöfvas, förutsatt att man förstår göra sig misstagens lärdomar till godo; men jag tror likväl, att under de lugna förhållanden, hvori vi för tillfället lefva, man utan någon synnerligt stor risk skulle kunna indraga detta anslag, för det år som nu föreligger. Detsamma gäller om beväringsofningarna, hvilka komma att fordra en så stor summa som 900,000 kronor. Ingen kan väl misstänka mig att icke vara en vän af beväringens öfningar, men om öfningstiden för en gång reduceras till femton dagar, synes mig en dylik åtgärd i dessa tider vara så mycket mindre betänkelig, som öfningen här i sjelfva verket afser en "rudis et indigesta moles", d. v. s. en oorganiserad truppmassa.

Deremot finnes det ett fall, der jag skulle vilja öka det af regeringen begärda anslag, nemligen i fråga om resestipendier för office-

*Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.)*

Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.)

rare. Det belopp af 9,000 kronor, som nu är för detta ändamål upptaget i budgeten för nästkommande år, skulle jag vilja flerdubbla, under förutsättning dock, dels att till stipendiater komme att utses officerare, som redan förut voro vuxne de länders språk, till hvilka de utsändes, så att de icke först behöfde använda större delen af tiden till att lära sig språket, och dels äfven — hvarpå jag ej tviflar — att det finnes officerare, som i öfrigt äro vuxne att mottaga ett sådant uppdrag. Under dessa förutsättningar finnes näppeligen något mera nyttigt för yrkesbildningen än ett understöd åt unge vetgirige officerare, som vilja besöka främmande länder. Ett annat anslag, som jag icke vill hafva ökad, emedan jag icke ser något sådant upptaget i den Kongl. propositionen, men väl ändock förorda, vore anslag till bibliotek i militärliteratur och allmän bildning i våra garnisonsorter. Om man spørjer en ung officer, hvarför han icke följer med den militära literaturen i utlandet, utan låter till och med civile personer härutinnan slå sig på fingrarna, får man kanske till svar: "våra inkomster räcka ej till att skaffa oss denna literatur och om vi begära medel dertill från krigsdepartementet, få vi med nöda 100 kronor, när vi behöfva 500." Det har varit talaren förunnadt att kunna ställa en samling böcker till en garnisonstrupps förfogande, och han tick sedermera till sin stora glädje höra, att böckerna varit till mycket gagn, utan tvifvel derigenom, att de beredt garnisonssoldaterna tillfälle att på ett både nyttigt och nöjsamt sätt använda mången afton, som eljest blifvit tillbringad i sysslolöshet.

Vidare skulle jag icke hafva haft något emot, om regeringen begärt förhöjning uti anslaget för den stående arméns skjutöfningar. Som vi veta, finnes ett särskildt anslag till skarpskytteväsendets och skjutskicklighetens främjande, men huru varm vän jag än är af skarpskytteväsendet, tror jag dock, att en nedsättning uti det för detsamma afsedda anslaget denna gång kunnat ske. Deremot anser jag den stående arméns skjutöfningar vara så högst viktiga, att de förtyga att, mera än nu varit fallet, uppmärksammas. Såsom förhållandet för närvarande är, fruktar jag, att vi hafva en armé, hvilken, af huru utmärkt personligt materiel den än är sammansatt och huru uppdrifven dess manövreringsskicklighet än är, dock saknar något, nemligen *skjutfärdighet*. Ja, jag vågar till och med uttala den farhåga, att detsamma gäller om vårt sjöförsvär. Åtminstone är det ingen hemlighet, att man af manskapet på våra krigsfartyg, oaktadt det på expeditionerna vunnit färdighet uti fartygens manövrering och för öfrigt uti vidtagandet af sådana förberedelser, som afse att göra allt ombord klart till aktion, på fråga, huru det kan skjuta med kanonerna, fått till svar: det hafva vi icke försökt. Man mottager kanske ock upplysningen, att ett krigsfartyg med grof kanon fått sig för öfningsexpeditioner tilldeladt endast två lösa och en skarp patron. Det är såsom då man, i fråga om våra landtrupper, finner uppdrifven skicklighet uti gevärens handtering och alla de förberedelser, som påkallas för att gevärets uppgift skall verkliggöras, ända till och med "lägg an". Men när skottet brinner af, träffar det ej sitt mål. Kunde detta missförhållande afhjelpas med anslag, så att vi åtminstone i vår stående armé egde en

armé med skjutfärdighet, skulle jag gerna velat gifva min röst åt ett sådant anslag.

Jag skall nu be att få yttra några ord i afseende å femte hufvudtiteln, den *andra* afdelningen af det system, som af en elak skämtare blifvit kalladt Ginungagapet, hvaruti folkets alla skatter nedstörts. Jag kan då icke annat än uttala min förvåning öfver att regeringen funnit anledning att begära ytterligare millioner till anskaffande af nya fartygscerter. Vi hafva nyligen uti tidningarne läst om uppfinningen af den fruktansvärda torpedobåten "Destroyer", och vi hafva derjemt sett, att sådana vapen kunna erhållas för jemförelsevis billigt pris. För min del tror jag, att hvarje svensk man skulle hafva med glädje sett, om regeringen ifrågasatt anskaffandet af ett dylikt vapen, uppfunnet, såsom vi veta, af vår frejdade landsman John Ericsson. Man har mer än en gång i England uttalat farhågor därför, att dessa torpedos skola sätta hela landets väldiga pansarflottas välfärd på spel.

Härmed vare emellertid huru som helst; jag har dock icke kunnat undgå att fästa uppmärksamheten å de stora summor, som äro begärda under denna hufvudtitel, och jag har så mycket hellre ansett mig böra höja min röst mot deras beviljande, som jag af mina valmän — och det såväl anhängare, som icke-anhängare af det parti, jag tillhör — vid min afresa till Riksdagen mer än en gång uppmanades att medverka till att besparingar måtte göras å de särskilda hufvudtitlarne, men i synnerhet å dem, som angå landt- och sjöförsvaret.

Nu frågas: om dylika indragningar skulle kunna verka derhän, att nya skatter icke behöfde ifrågakomma? Detta vågar jag för min del betvifla, om det än skulle kunna ske med afseende å 1880 års budget. Jag hyser den föreställning, att, ehuru vi nu haft ett ogynnsamt år, vi derföre icke böra nedsätta beräkningen af de indirekta skatterna för nästkommande år, emedan vi väl veta, att ett enda godt år är tillräckligt att i betydlig mån öka de inkomster, som erhållas såväl af tullen och jernvägstrafiken, som från andra håll. Om således förhållandena i detta hänseende möjligen skulle kunna ordnas för år 1880, utan att några höjda skatter derför behöfde påläggas, och om ingen statsbrist för 1879 är att befara, så hafva vi dock balansen för 1878, som måste fyllas. Frågan blir då, hvilka grunder böra följas vid anordnandet af den beskattning, som af nämnda anledning måste ega rum? Här hafva vi då först att taga i betraktande det förslag, som väckts om bränvinsskattens höjande. Ehuru det inom denna Kammare torde vara vanligt, att de, som äro ledamöter af Utskotten, icke gerna vilja genom föregående yttranden gå sina uttalanden inom utskottet i förväg, och jag följaktligen, såsom ledamot af Bevillnings-Utskottet, måhända icke borde nu yttra mig i denna fråga, anser jag mig dock icke böra hysa några betänkligheter att ur principiell synpunkt uttala såsom min mening, att, om jag också eljest hyste benägenhet för bränvinsskatten, såsom en skatt på en "af våra laster", och om jag än, i likhet med en föregående talare, vore aldrig så ifrig att få mina laster beskattade, så skulle jag dock tveka att bidraga till påläggandet af en skatt, om hvilken jag visste, att den hade landets jordegande befolkning emot sig. Eger detta senare rum, måste

*Remiss af
statsregerings-
propositionen.
(Forts.)*

Remiss af
tatsreglerings-
propositionen.
(Forts.)

det, i min tanke, tillmätas stor betydelse. Jag hör icke till dem, som tro, att man i fråga om lag- eller skattereformer, kan följa endast sina egna subjektiva meningar, utan att taga hänsyn till huru dessa reformer upptagas af dem, hvilka de närmast komma att träffa. Jag anser tvärtom, att det är af den allra största vikt att taga hänsyn till den jordmän, i hvilken man nedsätter den nya lagens planta. Är det t. ex. fallet, att den jordbrukande befolkningen har motvilja mot en sådan skatt, hvilken fara har man icke då att frukta? Denna fara kan endast besvärjas genom att skatteökningen går långsamt. Är man säker, frågar jag, derest man på en gång höjer denna skatt så betydligt som nu är föreslaget, att icke den allmänna oviljan gör, att lagbrotten blifva skyddade af befolkningen och att länsmännen i stället för understöd möta motstånd, när de komma för att taga de oloffliga bränvinsredskapen i beslag? Jag säger icke, att så skulle ovilkorligt blifva förhållandet, men jag nekar ej, att jag hyser en viss farhåga i detta afseende, då jag ser den höga beskattning å bränvinstillverkningen, med hvilken man egentligen vill söka möta statsbristen. Jag hyser dessutom fruktan för en annan fara, som ligger mig närmare; och det är smugglingen. Vi veta att till följd af den fria handelslagstiftningen, smugglingen å våra kuster nästan upphört, dock var hon i afseende å bränvinet den värsta att utrota, tilldess vi fingo en bättre uppgörelse med Danmark i fråga om drawback.

Vill man nu på en gång höja denna skatt, så som af Kongl. Maj:t föreslås, så kan denna olyckliga smyghandel åter bringas till lif. När frestelsen blifver så stor, som nu skulle ske, kan det utan tvifvel inträffa, att hos de djerfve sjömän på våra kuster, som nu egna sig åt fredlig och ärlig sjöfart, hågen åter vaknar att fresta de lockande äfventyren på den nattliga stormvägen och mellan brottskären.

Jag vill icke här redan orda om de olika verkningarna af direkt eller indirekt beskattning, men då en föregående talare gjort sig lustig öfver ett anförande af en talare på Hallands-bänken, kan jag ej afhålla mig från att yttra ett par ord i ämnet, äfven då jag väl vet, att denne talare nog reder sig sjelf mig förutan. Han har, i min tanke, gifvit en riktig bild af förhållandet, då han sagt, att de indirekta skatterna verka såsom en omärklig utsvettning af samhällskroppens safter, under det de direkta verka såsom en åderlätning, af hvilken man känner obehag. Nu må visserligen personer finnas, som anse den förra metoden bättre än den senare; men säkert är, att den, som har mod att föredraga ett för ögonblicket känbart, men hastigt öfvergående lidande framför ett tillstånd af långsamt fortgående och till upphörandet oviss afmattning, icke tvekar att sätta lansetten på armen. Den skämtsamme talaren sporde hvar man märker spåren af denna tvinsot, som skulle följa på den indirekta beskattningen, och hans blick flög öfver flera Europas land utan att kunna uppdaga illamåendet. Jag tror likväl, att tillståndet i både Ryssland, Tyskland och England vitnar om något annat. Jag tror att nöden bland arbetarebefolkningarna i flera land, hvaribland äfven England, der man till och med uppmuntrar och understödjer arbetarne att emigrera till andra land, emedan moderjorden icke längre kan ge dem näring — jag tror

att dessa företeelser vitna om allt annat än ett godt helsotillstånd. Och när man undersöker orsakerna härtill — allvarligt och utan hän — skall man utan tvifvel såsom en betydelsefull faktor nödgas taga med i räkningen just skatterna, och af dem just *de indirekta*. Det torde derföre vara skäl, att man lemnade skämtet å sido i afseende å skattefrågorna, med hänsyn till deras inverkan på folkets välfärd; fastmer bör man dervid fästa det allra största och allvarligaste afseende.

Jag slutar med en vördsam hemställan till Stats-Utskottet, att utskottet ville ställa så till, att våra utgifter måtte reduceras derhän, att de nu föreslagna indirekta skatterna icke må behöfva i någon vidsträcktare mån anlitas, och jag föreställer mig, att Utskottet dervid icke skall möta motstånd, utan fastmer välvilligt tillmötesgående från den regerings sida, till hvilken Sveriges folk och Riksdag hysa uppriktig tillit.

Herr Danielsson. Herr Falman! Mine Herrar! Då det förhållande nu inträffat, som jag en och annan gång vågat här i Kammar-
ren förutsäga, nemligen det förhållandet, att den tid kunde komma, då statens inkomster icke förslå till dess utgifter, kunna Herrarne finna, att jag mött denna fråga med ett visst vemod, och jag tror mig känna, att detta vemod äfven delas af en stor mängd af svenska folket. Vål har jag och många med mig sökt att under de nu gångna goda åren, hvilka varit flera, spara något och så försigtigt bevilja anslag, att vi äfven kunde vid de goda årens försvinnande hafva något att tillgå. Men jag och de med mig likasinnade hafva icke kunnat göra våra röster hörda, utan andra beslut hafva tillkommit, som åstadkommit hvad nu här föreligger. Detta oaktadt vill jag göra den vänliga hemställan till det högt ärade Stats-Utskottet att ännu en gång söka med allvar och kraft i handling och ord göra allt hvad det kan, för att minska den brist, som nu föreligger. Jag tror, att, om Stats-Utskottet i detta fall framlägger förslag, skall Riksdagen nu mer än någonsin vara villig följa ett sådant förslag. Jag tror, att mycket kan besparas, som här är uppfördt på så väl 4:de som 5:te hufvudtitlarne, och detta torde kunna ske utan någon synnerlig fara för samhällets bestånd. Mig förefaller det, att hvad här är föreslaget på 12:te sidan af Kongl. Maj:ts proposition, der anslagen under fjerde hufvudtiteln förekomma, kan väsendtligt nedprutas. — Jag tror, att de kanoner, projektiler och gevär, som här äro ifrågasatta att anskaffa, säkerligen komma att ganska länge blifva obegagnade. Under sådant förhållande åter, att de en gång skulle behöfva användas, tror jag, att de då skulle vara både uråldriga och odugliga. Vi hafva, såsom här redan är sagdt, icke någon synnerlig fara att frukta från våra maktegande grannar, och derför anser jag att det skulle kunna till ett annat år anstå med anskaffandet af den krigsmateriel, som på tolfte sidan är upptagen. Jag tror att detsamma är förhållandet med en del anslag på 5:te hufvudtiteln, och att det kan för närvarande ganska väl med dem bero. Jag hoppas alltså, såsom jag nämnde, att Stats-Utskottet skall göra allt, som är möjligt, i besparingsväg. Vidare vill jag hoppas, att Stats-Utskottet skall finna tiden vara inne att låta bero med de så

*Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Förta.)*

*Remiss af
statsreglerings-
propositionen.*
(Forts.)

kallade löneregleringarna. Vi hafva sett, att det resultat, som vunnits genom löneregleringarna, utfallit i helt annan riktning än hvad Riksdagen hoppades, då den skref sin bekanta skrifvelse till Kongl. Maj:t om lönefrågan. Riksdagen tänkte då, att det skulle ske besparingar och rätt betydliga besparingar samt väsendtliga förenklingar i arbetssättet. — Men det förefaller mig, som om ingendera af dessa tvänne förhoppningar inträffat, och allra minst att embetsverken skulle blifva billigare. Vi hafva fått åtskilliga millioner mera att utbetala till våra tjänstemän, såväl i löner som pensioner. Vi bedja således Stats-Utskottet icke mycket befatta sig med den af Kongl. Maj:t föreslagna fortgång med löneregleringen, då Riksdagens förhoppning derutinnan redan förfallit. Jag tror det dermed kan ganska godt anstå till bättre tider. Också i år möter mig en annan utgiftstitel, en gengångare under namn af dyrtidstillägg, hvilken titel envisas hänga med Kongl. Maj:ts proposition. Här klagas allmänt i landet öfver penningbrist och arbetslöshet och man ser äfven, att lifsförnödenheterna blifvit betydligt billigare än förut. Således kunna några dyrtidstillägg icke längre försvaras. — Jag tror, att man ganska väl kan stryka dem. Det kan visserligen invändas, att andre tjänstemän, som lyckats få löneregleringen för sig genomförd, derigenom hafva det bättre, emedan de äro på ordinarie stat, och Herrarne veta, huru svårt det är att rubba något sådant anslag. — Det må vara deras lycka, men då förhållandena äro sådana, att vi måste pruta, kunna vi icke hjälpa det, utan några få nöja sig dermed.

Man har vidare sagt, att vår finansiella ställning är särdeles betryckt genom det myckna jernvägsbyggandet. Ja, det kan visst vara sant, och jag tror det ligger mycken sanning deri, men det är ett annat fastläsande, som jag tror vara orsaken till den betryckta ställningen — och det är fastläsandet af millioner i statsbudgeten till de under senare åren verkställda dyra löneregleringarnes och den dermed följande ökade pensioneringens upprätthållande. Dessa medel, hvilka naturligtvis icke den stora allmänheten längre rår om, gå in i statskassan, der de för sina bestämde ändamål utgå och kan vederbörande med dem göra hvad de behaga. Följden är den, att dessa många millioner, år efter år, äro fastlästa, och allmänheten eller staten kan icke förfoga öfver desamma; och detta fastläsande tror jag är lika farligt, som fastläsandet i jernvägsbyggnader.

Då jag nu sagt mina åsichter och hoppas, att Stats-Utskottet gör allt, som är möjligt, för att få besparingar, tror jag, att åtskilliga jemkningar i utgiftsbehofven kunna ske. Hvad som derefter återstår att anskaffa, vill jag skall läggas på de direkta skatterna, eller bevillningen. Jag vill icke, att vi, som föra svenska folkets talan, skola ge oss ut att söka i fattigt folks fickor, för att leta efter något, som kan fylla statens behof.

Det förefaller mig mycket hårdt, att vi kommit derhän, att budgeten icke går ihop, men hårdare skulle vara, om den stora mängd, som icke här har någon talan, skulle få plikta för hvad vi gjort. Jag tror att, om besparingar göras så mycket som möjligt, skall den återstående bristen blifva så ringa, att den mycket väl kan fyllas ge-

nom ökad direkt beskattning. Under uttalande i största korthet af dessa åsikter hoppas jag, att Stats-Utskottet skall för oss framlägga sådana förslag, om hvilka vi må kunna blifva eniga, och att meningarne inom Riksdagen nu mera än någonsin äro böjda för besparingar. Jag beklagar visserligen, att vår högt älskade regering icke funnit sig befogad att något mer pruta ned åtskilliga anslag, men jag förmodar, att vår regering icke skall hafva något emot att Riksdagen försöker göra det.

Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.)

Herr Lyttkens: Jag var fullt beredd på att mitt yttrande skulle blifva, om jag så får säga, förtydtd. Men att det skulle ske af den ärade talaren på Elfsborgsbänken, som ju eljest med sin kraft, sina snillegåfvor och sin talang vanligen uppträdt för att försvara de arbetande klassernas rätt gent emot de öfriga, — detta hade jag ej väntat. Men detta hans inkonsekventa uppträdande genomgick äfven hans anförande. Han säger, med sin vackra gest, att han gerna skulle vilja undertrycka all brännvins- och tobaksförbrukning. Nåväl, om nu så lyckligt vore — och deråt ville äfven jag önska framgång — att detta blefve en verklighet, hvar skulle då penningar tagas att fylla statsbristen med? Samme talare säger vidare, att han vill fördyra dessa artiklar, så att förminskningen i konsumtionen blefve så stor som möjligt. Ja, detta vill jag vara med om, dock med vilkor, att, i och med detsamma man höjer beskattningen på konsumtionen för den stora allmänheten, skall man minska andra beskattningar, och deribland särskildt den personliga afgiften. Men om man — säger han — lägger till en afgift och tager bort en annan, blir det på det hela ingen förhöjning. Just för att öka inkomsterna föreslås ju dock af mig såsom en säker utväg att nedsätta de begärda anslagen och sedermera anlita den säkraste väg, nemligen inkomstbeskattningen. För min del skall jag icke hafva något emot att vi fördyra tobaken och brännvinet, men, som sagdt, endast under förbehåll, att vi nedsätta andra beskattningar, som hvila på den arbetande hopen och massorna, så att den föreslagna skatteförhöjningen jemkas ut på annat sätt.

Vidare yttrade nämnde talare, att han betalar gerna för — som jag tyckte han sade — sina laster. Nå ja, det är icke svårt för en person i hans samhällsställning att kunna säga: "jag betalar gerna en förhöjd konsumtionsavgift för en eller två af de njutningsmedel, som bland många stå mig till buds." Han har nemligen, utom sin landshöfdingelön, inkomster såsom ordförande i direktioner och jernvägsstyrelser och eger dertill stor enskild förmögenhet. För honom finnas så många njutningsmedel, hvilka icke på långt när äro så hårdt beskattade, som mycket annat; der finnas t. ex. viner o. d., som ingalunda draga en tull, jemförlig med den å brännvin. Att han gerna betalar detta, blott han slipper den stora tilläggsbevillningen på sina inkomster, sina stora egendomar och alla öfriga tillgångar, detta är ju fullt förklarligt. Men jag finner det, som sagdt, föga konsekvent med hans förre uppträdande, då han städse stälde sig på deras sida, som försvarade den mindre lyckligt lottade allmän-

*Remiss af
statsregerings-
proposition en.
(Forts.)*

heten, — hvilket sistnämnda jag på det högsta respekterar honom för. Jag upprepar, att af hvad jag nu yttrat torde framgå, att min åsigt är, att, om vi skola vidtaga förhöjning af vissa skatter, böra vi å andra sidan minska en del af de personliga skatter, som tynga den stora allmänheten.

Meranämnde talare framhöll med ett visst hän, att vi här i landet icke hafva att befara den tvinsot, som råder bland den stora allmänheten i vissa andra länder. Jag vill då be honom visa, hvilka andra länder hafva så stor procent af sin beskattning, som vårt land har, på de indirekta skatterna. Jag tror icke många länder kunna uppvisa ett likartadt förhållande, och just dessa länders exempel är ett stöd för min sats, att, när den indirekta beskattningen går utöfver vissa gränser, verkar detta på den stora arbetande befolkningen derhän, att landets industri lider deraf. Från en del länder finnas verkligen betänkliga exempel att framhålla, hvarthän det leder, då den stora mängden af arbetare sluter sig till de s. k. socialdemokraterna och börja röra på sig och föra krig emot det bestående samhällsskicket och mot plutokraterna. Dessa tvenne väldiga makter hafva börjat kämpa med hvarandra om herraväldet i Europa och jag tror vi böra vakta oss för att framkalla dylika förhållanden inom våra områden. Lätom oss i stället gå hvarandra tillmötes: vilja vi i sedlighetens intresse höja bränvins- och tobaksskatten, låt oss då göra det och visa, att det icke sker för att skydda oss i andra afseenden, utan må vi säga till arbetarne: vi hafva lagt skatt på de varor, som ni kunnen undvara, men vi hafva minskat de skatter, som hittills varit betungande för er.

Tills vidare vill jag lägga skatt på bevillningen, så att ej här i Sverige må uppkomma sådana strider, som i andra länder pågå emellan socialdemokrater och socialplutokrater. Lätom oss, i likhet med den ärade representanten på Göteborgsbanken, förklara, att vi icke vilja göra denna sak till en oppositionsfråga mot regeringen, hvilken, med dess chef i spetsen, jag högt värderar, ehuru jag i denna beskattningsfråga ej kan följa med regeringen.

Man säger, att bevillningsförordningen ligger under omarbetning. Det gör bränvinsförordningen också, hvadan detta icke bör utgöra något hinder; ty man kan vidtaga förhöjningar i den ena, såväl som i den andra, då ju tillfälliga behof böra fyllas med tillfälliga medel. Bevillningens beskaffenhet är ingalunda konstant; riksdagsordningens 40 § föreskrifver nemligen, att den kan variera, den skall höjas eller sänkas för att jemna statsregleringen. Att emellertid nu inlåta mig på frågan, hvilka nya bevillningar, som böra tillkomma, dermed vill jag ej nu upptaga tiden. Jag vågar likväl anhålla, att de olika tänkande ibland Herrarne måtte något litet besinna sig, innan de kasta hela tyngden på den stora konsumerande allmänheten.

Herr Borg. Då en af representanterne från Göteborg upptagit åtskilliga af de anmärkningar, som Herr Grefve Sparre framställt mot mitt förra anförande, kan jag nu vara ganska kort. Jag vill blott protestera emot Herr Grefve Sparres uppfattning af mitt ytt-

rande angående diplomaternas uniformer. Jag ville icke dermed säga annat, än att det enligt min uppfattning kunde med skäl ifrågasättas, huruvida dessa uniformer utmärkte sig för den enkelhet, som anstode vårt land.

Mot Herr Grefvens erfarenhet i afseende å den tjenstvillighet, som våra beskickningar i utlandet ådagalägga, torde äfven kunna åberopas andras erfarenhet om ett motsatt förhållande. Härmed vill jag dock icke upptaga Kammarens tid. Grefve Sparres på egen erfarenhet grundade påståenden må stå för hans räkning. Men i en punkt tillåter jag mig att med bestämdhet påstå att Herr Grefve Sparre misstagit sig, nämligen då han sade att lyxen i Frankrike vore i tilltagande. Jag lemna derhän huru härmed förhåller sig inom det enskilda lifvet, men hvad som icke torde kunna förnekas, är att den ofantliga statslyx, som detta land under kejsardömet tid utvecklat, numera minskats. Och hvad angår tillökningen i den franska budgeten, vill jag fästa uppmärksamheten på att densamma hufvudsakligen härrört af ökade anslag för befrämjande af skolväsendet och upplysningen inom landet. Visserligen har man i Frankrike äfven gifvit stora anslag för arméns försättande i krigsdugligt skick; men tillskottet i budgeten afser dock i allmänhet, såsom jag nämnde, upplysningens befrämjande.

Det är dessa anmärkningar, som jag velat hafva antecknade till protokoll.

Chefen för Kongl. Finans-departementet, Herr Statsrådet Forssell: Herr Grefve och Talman! Mine Herrar! Kammaren begär antagligen icke, att regeringens ledamöter skola nu inlåta sig på något svaromål i fråga om de särskilda utgiftsposter, mot hvilka redan vid detta tillfälle anmärkningar blifvit framställda. I fråga om statsregleringen i dess helhet har yttrats, att regeringen bort mera och bättre än som skett göra sig underrättad om landets och folkrepresentanternes mening, innan den framkommit med en i förhållande till våra tillgångar så hög budget. Det kan väl svårligen undvikas, att mellan en regering och ett större eller mindre antal folkrepresentanter skall finnas någon meningsskiljaktighet i fråga om hvad statens behof kan kräfva; det hufvudsakliga är allenast, att mellan regering och representation icke må komma att råda någon skiljaktighet beträffande väsentliga frågor och huru härmed förhåller sig, derom blifver det längre fram tillfälle att döma. För min del anser jag mig skyldig lemna några förklaringsöfver regeringens ställning till frågan om det lämpligaste sättet att fylla statsregleringens behof. Jag behöfver icke upptaga till afvägande de skäl, som här blifvit eller som eljest kunna mot hvarandra uppställas rörande företrädet mellan den direkta och indirekta beskattningen, så mycket mindre som föregående talare redan tillräckligt påvisat, huru man alldeles icke kan påstå, att de direkta skatterna skulle särskildt utmärka sig framför de indirekta i det afseendet, att de förra vore rättvisare än de senare.

Det är sant, att i stället företer den direkta beskattningen den egenskapen att, såsom utgående på en gång och till större belopp,

Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.)

synas mera och kännas mera än konsumtionsskatten, och mången ser deri den direkta skattens största förtjenst. De folkrepresentanter, som förkasta konsumtionsskatten derföre, att den är så bedrägligt lätt att bära, så osynlig och omärkbar derföre, att den icke på något sätt kan utmätas, derföre att den kan undvikas helt enkelt genom umbärande af vissa konsumtionsartiklar, de må nu från sin höga ståndpunkt hafva rätt gent mot de skattdragande, som äro svaga nog för en sådan förmån — men för regeringen utbeder jag mig erkännande af dess goda afsigt, då den, vid den hårda nödvändigheten att för statsbehovfvens fyllande äska nya skattebidrag, också tänkt på nödvändigheten att göra dessa skatter så litet tryckande för allmänheten som möjligt. Och då man nu emot mig åberopar den stora allmänna meningen i landet, vågar jag här uttala den tanken att, om det skall så vara, att man, af om-tänka för att konsumenterna af rusdrycker och tobak, icke måtte få betala ett öre mera för glaset brännvin eller rullen tobak, nödvändigt vill öka den allmänna bevillningen för 1879 med $66\frac{2}{3}$ proc. och för 1880 säkert med 75 à 100 procent, möjligen med 200 procent, då skall folket i bygderna, till och med de omhuldade brännvins- och tobakskonsumenterne sjelfve, när debetsedeln kommer, tänka mindre mildt om representationen än om — regeringen.

För öfrigt har det för regeringen funnits ett särskildt skäl att icke vid detta tillfälle begära någon förhöjning i den allmänna bevillningen. Jag behöfver icke, för att angifva detsamma, mera än en erinran om hvad i Riksdagen och i pressen om den allmänna bevillningen yttrats under hela det föregående året. Det är sant, att anmärkningarne mot nu gällande bevillningsförordning hufvudsakligen framstälts från ena sidan af denna Kammare och att man förevitat densamma att allt för mycket tillgodose jordbruksnäringen; men man skulle taga frågan om en revision af denna bevillningsförordning allt för lätt, om man förestälde sig att dess olägenhet låge endast i fastighetsbevillningens förhållande till inkomstbevillningen, och att densamma skulle afhjelpas allena genom att höja fastighetsbevillningens procent eller pålägga jordbrukaren en inkomstbevillning utöfver fastighetsbevillningen. Det finnes en annan oegentlighet, som för 10 år sedan mycket afhandlades i Riksdagen, men sedan synes hafva blifvit glömd, den nemligen, att alla fastighetsegare skola betala bevillning, att jordbrukarne skola betala den under alla förhållanden, äfven under missvextår, att denna skatt betalas af alla efter samma grund, och att denna grund är sådan att fastighetsegaren får betala bevillning äfven för hvad han *icke* eger. Denna omständighet gör visserligen, att egaren af en större fastighet och den förmögne jordbrukaren genom fastighetsbevillningen eger stort företräde framför andra som af allmänna bevillningen träffas, men att deremot egaren af en ringa hemmanslott, helst om han är försänkt i skuld, får betala i bevillning för mycket i jämförelse med de större jordegare, ja, i många fall mer än den arbetskarl, som med honom i inkomst är närmast likställd. I ett land sådant som Sverige, der de små hemmansegarnes antal är högst betydligt, kan denna omständighet icke vara utan vigt

och måste göra det motbjudande att, när annan utväg finnes, skrida till någon väsentlig förhöjning af den allmänna bevillningen.

För min del får jag erkänna, att jag börjat blifva tveksam derom, huruvida en lycklig lösning af de frågor, som röra bevillningsförordningen, står att vinna och det rubbade förtroendet till denna förordning kan återställas förr, än man beslutar sig för den mera genomgripande åtgärden att helt enkelt stryka bort fastighetsbevillningen till staten och ersätta den med en inkomstbevillning å såväl jordbrukare som öfriga fastighetsägare. Men en sådan åtgärd förutsätter ovilkorligen en annan reform, som också har sina anor i den senaste riksdagshistorien, nemligen en sådan ändring af grunderna för kommunalskatten, att denna, till en del åtminstone, frigöres från sitt beroende af bevillningen till staten, och för att man må kunna bedöma verkan af en sådan reform erfordras förarbeten, som ännu icke äro undan-gjorda.

Kammaren behagade således finna att, då regeringen icke velat framkomma med förslag till höjande af allmänna bevillningen, den dervid varit ledd såväl af omtanke för Riksdagens endragt i bekymmerfulla tider, som af obenägenhet att ytterligare öka bestående missnöje med en af våra skatteformer. Riksdagen är naturligtvis, i utföningen af sin beskattningsmyndighet, i sin fullkomligt goda rätt att sätta sig öfver dylika — små betänkligheter.

En ärad talare har till chefen för Finans-departementet särskildt ställt en anhållan att få veta hvad regeringen tänker göra till industriens hjälp och underlättande af den ekonomiska ställningen. Jag vill erinra honom derom, att regeringens ingripande på det ekonomiska området är i vårt land bundet icke blott såsom öfverallt annorstädes af ekonomiska naturlagar, öfver hvilka ingen mänsklig makt kan bjuda, utan äfven af de egendomliga konstitutionella bestämmelser, som äro förvarade i rikets grundlagar. För de senares noggranna iakttagande vet jag att Riksdagen håller regeringen räkning. Hvad åter de förra beträffar, så kan ingen bestrida att den egentliga orsaken till det betryck, hvaröfver här klagas, ligger i en minskad och försvärad afsättning för våra förnämsta exportvaror, trä och jern. Men ingen vill väl göra den svenska regeringen ansvarig för följderna af denna olycka, och ingen lärer väl hoppas och vänta, att staten skall kunna kraftigt och verksamt upphäfva orsaken till densamma. Talaren har emellertid påpekat en annan omständighet, som också är alldeles obestriddig, den nemligen, att under de goda tiderna företagsamheten nedlagt allt för stora kapital i enskilda industriella anläggningar och kommunikationsanstalter. Han frågar nu hvad regeringen vill göra för att lösa detta bundna kapital. Jag behöfver till svar härå endast erinra om den enskilda företagsamhetens vidsträckta omfattning för att göra alldeles klart, huru lätt och fort den åt regeringen tilltänkta uppgiften skulle kunna växa ut öfver alla rimliga gränser, om denna uppgift skulle bestämmas ensamt och ensidigt ur synpunkten af det bundna kapitalets egna intresse, och huru angeläget det därför är att finna en naturlig och säker gräns för densamma. Jag behöfver också endast hänvisa på Kongl. Maj:ts framställning om statsverkets tillstånd

*Remiss af
statsreglerings-
propositionen.*

(Forts.)

Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.)

och behof, för att bringa en hvar till eftertanke, huru långt verkligen statens förmåga kan sträcka sig att fylla en sådan uppgift. Riksdagen har derföre efter min uppfattning den fullkomligaste rätt att af regeringen begära, att hon vid pröfningen af alla frågor af denna art, såväl de, som bero af myndigheters utlåtanden och departementschefens föredragning som ock de, som kunna uppkomma genom Riksdagens initiativ, i främsta rummet afser statsverkets förmåga och statens säkerhet. Det är visst, att de tillfälliga olägenheter, hvilka man vill besvärja, skulle kunna förbytas uti andra för samhället ännu vådligare äfventyr af varaktig art, om icke statens målsmän låte den nu angifna synpunkten vara för sina rådslag bestämmande.

Herr Adlersparre: Kongl. Maj:ts anslagsfordringar under 4:de och 5:te hufvudtitlarne hafva i dag framkallat åtskilliga yttranden, mot hvilka jag måste göra några påminnelser. Jag skall icke blifva mångordig.

Onekligen är det en representants pligt att söka skydda de skattdragande från alltför tryckande bördor. Det finnes dock mycket annat, som för fäderneslandet är af ännu högre vikt, hvaribland må nämnas den allmänna undervisningen, sedlighetens befrämjande, sundhetsväsendet och framför allt ett betryggadt försvar, ty utan detta senare finnes ingen säkerhet hvarken för upplysning, trefnad eller välmåga.

Det var förnämligast en talare på göteborgsbänken, som uppkallat mig. Denne ärade talares varma och rena fosterlandskärlek är höjd öfver allt tvifvel; men ingen är ofelbar i sina åsigtter. Enligt hans förmenande och åtskilliga andra herrars, som efter honom hade ordet, skulle, om jag rätt uppfattat dem, det icke vara så angeläget med hvad Kongl. Maj:t nu begärt för vårt försvarsväsende, att utan fara dermed ännu en tid skulle kunna uppskjutas, och följaktligen bifall till åtskilliga punkter — jag vet icke huru många — nu borde vägras. Jag skulle häri kunnat instämma, om hvad Kongl. Maj:t nu för försvarsväsendet begärt vore det enda som deri fattades; om allt öfrigt vore i ett tidsenligt och tillfredsställande skick. Men beklagligtvis är så långt ifrån förhållandet.

För några år sedan yttrade en sakkunnig fackman här på stockholmsbänken, att vårt försvarsverk är i "ett högst bedröfligt skick". Sådan var vår ställning då i jemförelse med Europas öfriga stater. Sedan dess hafva vi debatterat om indelningsverket, om värfvad armé och allmän värnpligt, men våra brister hafva icke blifvit botade. Sannolikt kommer det att ännu dröja en lång tid, innan vi fatta något beslut om ny härordnings införande, om organisation af personalen. Men detta dröjsmål, i och för sig beklagligt, får dock icke hindra oss att under tiden förbättra och vidmakthålla vår krigsmateriel och att gifva åt specialvapnen en tidsenlig utveckling. Skulle det ena vänta på det andra och allt ske på en gång, då blefve tiden för kort, och utgifterna sannolikt alltför afskräckande, och icke något ordnad på ett tillfredsställande sätt. Arbetet måste ske successivt.

Jag återupprepar: vi få icke förbise, att, hvad Kongl. Maj:t nu begär, nemligen nytt fältartilleri, positionskanoner, ammuni-

tion och skjutbanor m. m., är icke det enda, som felas vårt försvarsverk. Dertill kommer mycket annat: nya gevär för hela armén, trängsoldater, artillerister för positions- och fästningsartilleriet, depåer och magasin i olika delar af landet, och mångfaldiga andra anordningar, oeftergiftigt nödvändiga, om försvaret skall kunna blifva kraftigt och uthållande.

Att påstå, såsom här blifvit sagdt, att dermed är ingen brådska, är enligt min tanke ett äfventyrligt spel, som kan frambringa de bittraste misräkningar. Fältmarskalken Ehrensvärd yttrade: "sedan världens skapelse hafva ännu aldrig tvenne grannstater oafbrutet lefvat såsom vänner"; och allt för menlöst synes det mig vara att tro, det mäktiga, eröfrande stater skulle så förneka sina traditioner, att de aldrig vidare skulle söka utvidga sina gränser. Dertill vill jag äfven anmärka, med anledning af hvad här blifvit yttradt, att de stora samhällskropparnes sjukdomar ofta kunna botas eller åtminstone för en tid afledas genom ett anfallskrig. Vi hafva haft en 65-årig fred, men vi få icke glömma, att hvarje år, som sålunda förflutit, har varit ett stort steg som närmat oss den dag, då äfven vi måste gripa till vapen — och ingen kan veta när den dagen kommer. Detta nu i allmänhet sagdt, utan beröring af några detaljer.

Hvad särskildt flottan beträffar, så synes mig äfven angeläget vara, att till Kongl. Maj:ts förfogande ställas de medel, som äro begärda till de föreslagna nya krigsfartygen. Vid förra riksdagen förordade jag anslaget till en ny öfningsskorvett, och framförde då mina skäl. Lika viktigt, ja, ännu viktigare, är det nu begärda anslaget till ett nytt pansarfartyg. Anslaget är visserligen stort, men så är också behovet af att få ett verkligen stridbart fartyg stort.

Efter som jag nu har ordet, vill jag så gerna först som sist framställa en anmärkning, som jag *måste* göra mot en uppgift i en af bilagorna till Kongl. Maj:ts proposition. Uti bilagan N:o 4 a) sid. 35 och 36 heter det, att fartyg med pansar af samma tjocklek som den tyska vespetypen kan icke anses bättre skyddadt mot förstörelse genom nutidens äfven "lättare" skeppskanoner än den opansrade kanonbåten. Denna uppgift synes måhända för mången vara af ganska ringa vikt; men den är likväl icke så, när den kommer från det håll, der man bestämmer öfver nybyggnadsanslagens användande.

Den nämnda tyska pansarbåten för — jag ber om ursäkt att jag icke kan undvika att komma med några siffror — 6,8 eller nära 7 dec.-tums pansar eller, enligt gamla måttet, ett pansar af $8\frac{3}{16}$ verk-tums tjocklek. Enligt anställda försöksskjutningar och noggranna beräkningar fordras för att genomskjuta ett sådant pansar på ett afstånd af 1,200 fot — hvilket ju är ett ganska nära håll — en kanon af 21 centimeters eller 7 decimaltums kaliber, och detta när man får afskjuta nästan vinkelräta skott. En sådan kanon är dock väl icke någon lätt kanon. Vidare måste jag upplysa, att ännu finnes icke ombord å fartyg kanoner af mindre kaliber, som ega denna kraft. Icke heller finnes någon kanon, som kan genomskjuta 6,8 dec.-tums pansar med tunnskaliga spränggranater.

Men hur är det med motståndskraften hos den opansrade kanon-

Remiss af
statsregerings-
propositionen.

(Forts.)

Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.)

båten? Jo, icke endast det lättaste skeppsartilleri, utan äfven det lättaste *fältartilleri* skjuter honom i sank på *flera tusen* fots afstånd. Äfven med *kulsprutan* kan han på 2,000 à 3,000 fots afstånd sänkas. Ännu mer, så hafva eldvapnen nu utvecklats att, enligt erfarenheten från senaste rysk-turkiska krig, jernplåt af samma tjocklek som den opansrade kanonbåtens skeppssida kan, på kortare håll, genomborras äfven med *musköteriöld* — en betänklig sak i våra tränga och instängda farvatten.

Inför sådana fakta, Herr Tahman, kan man icke rätteligen säga, att den opansrade kanonbåten är lika skyddad mot förstörelse som ett fartyg försedt med nära 7 dec.-tums pansar.

Chefen för Kongl. Sjöförsvarsdepartementet, Herr Statsrådet Friherre von Otter: Åtskillige talare hafva här under förmiddagens lopp till Stats-Utskottets ledamöter ställt den uppmaningen, att Stats-Utskottet måtte noga tillse, huruvida icke några nedsättningar kunde ega rum under de båda hufvudtitlar, som omfatta försvarsväsendet, och deribland äfven särskildt i anslagen till sjöförsvaret. Det torde likväl framgå för en och hvar, som läst framställningarne till statsrådsprotokollet i sjöförsvarsärenden, att all den sparsamhet redan blifvit å femte hufvudtiteln iakttagen, som omständigheterna ansetts medgifva. — Det finnes nemligen två olika slag af sparsamhet, det ena är den sparsamhet, som under mindre fördelaktiga ekonomiska förhållanden vill till kommande bättre tider uppskjuta anskaffandet af förnödenheter och verkställandet af arbeten, som utan olägenheter kunna anstå, och i detta hänseende tror jag icke att man med skäl kan lägga Kongl. Maj:t något till last för framställningarne under 5:te hufvudtiteln, så mycket mindre som Kongl. Maj:t i år till sjöförsvaret begärt en summa, som med omkring 20 procent understiger hvad som dertill anvisades vid 1876 och 1877 årens riksdagar. — Det andra slaget af sparsamhet kan icke tillämpas i frågor sådana som dessa, utan att statsorganismen derpå blir lidande. Detta gäller i fråga om sådana anslag, som afse att i komplett skick underhålla det lilla man eger och att icke afhända sig de dugliga arbetskrafter, som man redan förvärfvat och hvilka äro nödvändiga för att i kommande bättre tider kunna följa med en allt mera stigande utveckling. — En ärad talare på hallandsbanken yttrade, att, om staten nu skulle begå det misstaget att inställa alla allmänna arbeten, skulle arbetslösheten derigenom komma att i ännu högre grad förökas. Detta yttrande tror jag kan särdeles väl tillämpas i fråga om de extra anslag Kongl. Maj:t begärt under 5:te hufvudtiteln. Dessa anslag afse endast att fullständiga och fullkomna hvad som redan finnes, samt att göra det möjligt för oss att kunna bibehålla de skicklige arbetare, som under förra tider uppfostrats vid våra marinetablissement, äfvensom att i någon mån kunna komma den enskilda industrien till hjälp. Jag hoppas därför, att Stats-Utskottet, med den stora erfarenhet och kannedom om förhållandena som dess ledamöter besitta, icke skall taga de uppmaningar, som här ställts till dem, efter orden, utan framför allt taga hänsyn till de verkligt trängande behof för de begärda anslagen, som förefinnas.

*Remiss af
statsreglerings-
propositionen.*
(Forts.)

En ärad talare på göteborgsbänken yttrade nyss några ord om flottans öfningar och sade att, sedan fartygen varit ute någon tid, egde manskapet stor skicklighet i att rifva ned den tackling, som för striden behöfde rödjas ur vägen, men om man frågade dem, huru mycket de under expeditionen skjutit, fick man till svar: "vi hafva icke varit i tillfälle att lossa några skott". I detta afseende ber jag få upplysa honom, att under senaste öfningsåret skötes 1,707 skarpa skott med kanon — antalet skott med gevär kan jag icke för tillfället uppgifva — och då man besinnar hvilka kostnader som nu för tiden äro med hvarje kanonskott förenade, tror jag man har allt skäl att vara nöjd med att det nuvarande anslaget till flottans öfningar lemnade tillfälle till så pass mycket målskjutningar.

Slutligen skall jag be att få med några ord vända mig emot den anmärkning, som gjordes af en talare på stockholmsbänken. Han sade att för att kunna genomskjuta ett pansar, sådant som det, hvarmed vespetypens fartyg äro försedda, erfordras en 21-centimeters kanon. Jag får då upplysa honom om hvad jag icke trodde honom vara i okunnighet om, nemligen att under det senaste året i England konstruerats en 15 centim. kanon, vägande ungefär 20 procent mindre än den gamla 68-pundiga kanonen — en kanon, som väger 91 centner, under det att de 68-pundiga väga 117 centner — hvilken på nära håll genomskjuter tio-verktumspansar, och, jag antager det för säkert, på 1,200 fots afstånd genomskjuter 8-tums pansar, eller ett sådant, med hvilket vespetypens fartyg äro beklädda. Under sådana förhållanden anser jag mig hafva varit fullt berättigad till det påstående, att pansar, som utmärka nämnda fartygstyp, kunna genomskjutas af nutidens *lättare* skeppskanoner.

Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena Björnstjerna: När jag hörde omtalas ett guldland, från hvilket några väsentliga bidrag skulle kunna hemtas till lättande af vår finansiella ställning, föll det mig sannerligen icke in att detta guldland skulle vara vår lilla budget under tredje hufvudtiteln. Jag fick sedan höra att våra diplomater äro öfverflödiga och mycket väl skulle kunna ersättas med utomordentliga beskickningar vid de tillfällen, då vårt land behöfde representeras vid något främmande hof. Jag kan försäkra den ärade talaren, att genom en dylik förändring vår diplomatiska budget utan tvifvel komme att växa i betydlig grad. Ty sådana utomordentliga beskickningar kosta penningar och skulle så ofta blifva nödvändiga, att kostnaderna för dem sannolikt komme att vida öfverstiga de utgifter, som för närvarande erfordras för samma ändamål, hvartill skulle komma att sjelfva befattningarne blifve ofantligt mycket sämre besörjda, än nu är förhållandet. Det är nemligen klart att, då de personer, hvilka skulle bekläda dessa befattningar, icke vore ständigt på platsen, de icke heller kunde ega den kännedom om förhållandena, som vore behöfelig. Härförutom blifve det sannolikt många gång ganska svårt att få veta när deras närvaro erfordrades, hvilket lätteligen kunde leda derhän att de ankommo till platsen för sent.

*Remiss af
statsråglernings-
propositionen.*
(Forts.)

Den ärade talaren tycktes föreställa sig, att våra diplomaters göromål inskränka sig till underhandlingar i och för fredens bibehållande. Gud ske lof är vår ställning sådan, att jag icke tror att freden från något håll är hotad. Men diplomaterne hafva äfven helt andra och mera ständiga angelägenheter att bevaka, företrädesvis sådana, som röra handeln och sjöfarten äfvensom våra landsmäns enskilda intressen. Den svensk eller norrman, som vänder sig till någon af våra beskickningar eller till Utrikesdepartementet i en honom rörande angelägenhet å utrikes ort kan, jag tror mig våga påstå det, vara säker att finna det bistånd, som han rimligtvis kan påräkna, och jag är öfvertygad, att mer än en ledamot af Riksdagen skall kunna intyga att han i saker, rörande hans enskilda intressen, fått god hjälp af våra diplomater.

Den ärade talaren nämnde i förbigående om fredsdomstolar. Jag vill icke fördjupa mig i detta ämne, men kan dock icke underlåta att omtala en tilldragelse från den stora allmänna fredskongressen, som förliden sommar hölls i Paris och var besökt af framstående personer från olika länder. I det snillrika tal, hvarmed ordföranden öppnade kongressen, yttrade han, att han måste beklaga, att under de tretio år, som fredssällskapen arbetat, man slagits lika mycket eller kanske mera än någonsin. Detta kan vara ett tillräckligt bevis på huru långt man kommit på denna väg och att härpå icke kan byggas något, som bör kunna inverka på den diplomatiska budgeten för år 1880.

Här yttrades nyss att den svenske ministern i Berlin skulle vara för högt aflönad. När Berlin blef medelpunkten för tyska kejsardömet, skyndade alla stater att höja sina dervarande beskickningars aflöningar. De flesta länders representanter derstädes äro lika högt aflönade, som deras representanter vid de stora hofven i London, Paris och Petersburg. Så är dock icke förhållandet med vår representant i Berlin, som har 12,000 kronor mindre i lön, än våra representanter vid de andra hofven. Vidare ansåg talaren, att Sveriges minister i Köpenhamn vore för högt aflönad, i synnerhet som vår minister i Washington endast hade 16,000 kronor i lön, under det densamma för ministern i Köpenhamn uppginge till 36,000 kronor. Med anledning häraf får jag fasta uppmärksamheten uppå, att ministern i Washington tillika är generalkonsul i Förenta Staterna i hvilken egenskap han på konsulsstaten uppbär 16,000 kronor i lön. Lägges härtill tjensten tillflytande konsulatavgifter, kan aflöningen för ministern i Washington anses vara fullt likställd med den ministern i Köpenhamn uppbär. Talaren ansåg äfven att numera, sedan Frankrike blifvit republik, lönen för Sveriges minister derstädes borde kunna nedsättas. En annan ärad talare har redan besvarat detta dermed, att för närvarande lefnadskostnaderna i Paris äro dyrare än någonsin. Att republiken sjelf icke anser Paris genom den förändrade regeringsformen hafva blifvit ett samhälle, der det är billigt att lefva, tror jag mig kunna bevisa dermed, att med anledning af den senaste verdensutställningen derstädes, en särskild lag utfärdades (daterad den 17 Maj) hvarigenom icke blott ett dyrtidstillägg af 10 procent för halfåret

beviljades alla statens löntagare af lägre grader, boende inom Paris, utan äfven, till representationskostnader, anslogs åt utrikesministern och handelsministern 250,000 francs hvardera, åt inrikesministern 150,000, och åt de sex öfrige ministrarne 100,000 francs hvardera. Han nämnde äfven något om att våra diplomater i allmänhet skulle hafva så beqväm tjenstgöring. Till bemötande af denna hans uppgift ber jag att få upplysa, att då jag i somras gjorde ett besök i Paris, voro vid vår dervarande beskickning anstälde, förutom ministern, legationsssekreteraren och en militärattaché, som äro på stat uppförde, tre attachéer, och alla hade de full sysselsättning, så att kansliet sällan kunde stängas förr än klockan 7 på aftonen och många gånger ännu senare.

Vid framläggande af förslaget till utrikes budget för år 1874 hade jag äran bifoga en uppgift öfver aflöningarne till våra beskickningar år 1830. Den budget, som nu blifvit för Riksdagen framlagd, afser året 1880. Emellan dessa båda årtal ligger sålunda en tidrymd af jemt 50 år. Jemför man de diplomatiska aflöningarne för dessa båda år, skall man finna att de år 1830 utgjorde 110,400 R:dr Hamb. b:co eller 441,600 kronor, under det de för år 1880 upptagas till 448,000 kronor. Dessa aflöningar hafva sålunda på 50 år ökats med inalles 6,400 kronor, under det alla pris icke blott hos oss utan i hela Europa troligen mer än fördubblats. I sanning jag vågar tro, att det icke kan uppvisas någon annan budget, vare sig i Sverige eller i den öfriga civiliserade världen, som efter så lång tidrymd visar så ringa förhöjning. Att ifrågavarande utgifter hos oss icke kunna anses allt för dryga tror jag mig ytterligare kunna ådagalägga genom en jämförelse med ett annat mindre land, nemligen Belgien, som man ofta hört åberopas som mönster särskildt beträffande kostnaderna för utrikesärendenas handhafvande. Jag har tillfälligtvis till hands en uppgift, utvisande att Belgiens utrikes budget för år 1879 uppgår till 1,942,000 francs, eller 68,000 francs mera än föregående år. I svenskt mynt gör detta 1,747,000 kronor. Då tredje hufvudtiteln hos oss visar en slutsumma af 618,300 kronor, så framgår här af att Sveriges kostnader uti ifrågavarande afseende uppgå till föga mer än $\frac{1}{3}$ af Belgiens.

Till sist ber jag att få fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, att aflöningarne för tjänstemännen vid våra beskickningar icke kunna bestämmas ensamt af Sverige. Om svenska Riksdagen skulle för sin del bestämma beloppen, så skulle äfven norska stortinget göra det samma. Man skulle då svårligen kunna träffa samma siffror, en olägenhet för hvars lösning ingen utväg finnes. Det blifver följaktligen nödvändigt, nu såsom hittills, att anslaget beviljas i klump och lönnernas bestämmande öfverlemnas till Kongl. Maj:t.

Herr Adlersparre: En högt ärad talare på statsrådsbänken förklarade sig vara "förvånad" öfver min "okunnighet", med anledning af hvad jag yttrade i senare delen af mitt förra anförande. Jag får då äran upplysa, att jag alldeles icke var *okunnig* om hvad den högt ärade talaren behagade meddela om den engelska kanonen. Jag vet mycket väl att *Sir William Armstrong* förlidet år konstruerat en

*Remiss af
statsreglerings-
propositioner.
(Forts.)*

Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.)

experimentalkanon med den kraft den ärade talaren uppgaf. Men jag vet ännu mer. Jag vet att den väsentligaste egenheten i konstruktionen af denna kanon är en utvidgad krutkammare för att ge utrymme åt en stor krutladdning; jag vet äfven att sakkunnige personer icke hafva förtroende till hållbarheten af denna kanon, och jag vet att någon dylik kanon icke blifvit antagen ombord å fartyg. Jag var således fullt berättigad att säga, att ombord på fartyg finnes ännu icke någon kanon med mindre kaliber än 21 centimeter eller 7 decimaltum, som på nämnda afstånd kan genomskjuta det ifrågavarande pansaret. För öfrigt ber jag att få upplysa, att min uppgift om pansarets motståndskraft är hemtad ur ett detta år i utlandet utkommet arbete, och att den icke är grundad på några mina egna kalkyler.

Men ännu några ord. När man talar om nutidens "äfven lättare" skeppskanoner, bör man icke glömma, att ombord å fartyg finnas 4,1-tums kanoner, samt att dessa kanoner, som icke under några förhållanden förmå genomskjuta 6,8-tums pansar, kunna på flera tusen fots afstånd sänka den opansrade kanonbåten. Och när dertill kommer — jag upprepar det — att det lättaste fältartilleri äfvensom kulsprutan genomborra den opansrade kanonbåten, så är det väl icke med rätta förhållandet öfverensstämmande om man säger, att våra opansrade kanonbåtar äro lika skyddade mot förstörelse som de pansarklädda.

Chefen för Landtförsvarsdepartementet, Herr Statsrådet Rosen-svärd: Herr Talman, mine Herrar! Åtskilliga talare hafva här framkommit med den anmärkning, att fjerde hufvudtiteln och äfven den femte voro bland dem, på hvilka de största besparingarne kunde göras. En sådan tankegång är, efter hvad erfarenheten visat, icke ovanlig. Det är gifvet, hvad den fjerde beträffar, att då den är den största i budgeten, det ock är på den, man helst ser reduktioner. Skada blott att behofven på denna titel äro så stora. Den, som har daglig erfarenhet häraf och känner det dryga ansvaret af att icke framlägga dessa behof, den måste ock göra det. Det är sedan Riksdagens sak att pröfva dem och, i den mån den kan, bevilja anslag till deras fyllande. Att icke äfven på denna hufvudtitel man sökt gå till väga med största sparsamhet och med tanken fästad på de nu förminskade tillgångarne för statsregleringen, lär väl ej kunna förnekas af den, som uppmärksamt genomläst statsrådsprotokollen, då deraf synes hvilka stora och angelägna behof i fråga om materielen, blifvit undanskjutna och icke nu tagna i betraktande.

Jag öfvergår nu till några få af de anmärkningar som mot den Kongl. propositionen blifvit framställda. Bland dem äro tvenne af ganska stor betydighet. Den ena rör infanterigevären och den andra afser fältartilleriet.

Frågan om infanterigevären är icke ny. Men hvarken vid föregående riksdag eller vid denna har något större belopp begärts för omsättning af nu befintliga gevär. Man har framhållit frågan på det

*Remiss af
statsreglerings-
propositionen.*
(Forts.)

den icke skulle vara ny och komma oförmodadt då den en gång måste lösas, och man har inskränkt sig till att begära de medel som erfordras, för att statens enda gevärsfaktori icke skulle råka i upplösningstillstånd. Derjemte har man arbetat på en ny gevärsmo- dell. Det kan nemligen icke vara med god hushållning och klok administration förenligt att fortfarande tillverka gevär efter en modell, som numera till följd af den hastighet, hvarmed de tekniska vapnen utvecklats, står efter alla på senare tiden antagna konstruktioner. Det har af en talare anmärkts att endast ett fåtal modeller blifvit pröfvade, och att i ett annat land, jag tror dock att det var länge sedan, man försökt ett stort antal sådana, innan man godkänt en. Ja, skulle man pröfva alla modeller, som redan äro kasserade genom föregående försök i andra länder, finge man nog många, men man har här naturligtvis pröfvat endast dem, som antingen blifvit någorstädes godkända, eller ock ansetts dermed jemförliga. Men jag vill icke nu ingå i några detaljerade undersökningar om den ena eller andra modellens företräden. Dertill är tiden icke lämplig. Jag ber att endast få nämna, att hvad som nu blifvit ifrågasatt är att få använda besparade medel och hvilka till stor del uppkommit genom vinst på faktoriets verksamhet, till vidtagande af sådana åtgärder och arbeten, som kunna vara behöfliga såsom förberedelser till den nya gevärstillverkningen, enligt kolfslutningssystemet, ett system som blifvit använt på flertalet af de under senaste tider i andra länder antagna gevärsmo- dellers; äfvensom medel för betryggande af faktoriets verksamhet under nästa statsreglerings- period. Handlingar rörande faktoriets tillstånd skola till Stats-Utskottet öfverlemnas. Såsom sakerna nu stå, är det fara värdt att faktoriets måste upplösas. Der finnas nu blott några och 40 arbetare i stället för mer än 200, som der förut haft sysselsättning. Men dessa några och fyratio bilda den stam kring hvilken faktoriets verksamhet, om så erfordras, åter utvecklas, och denna stam består af de skickliga arbetare. Afskedas desse, skall det dröja årtal innan de kunna ersättas, utom det att hela vår gevärstillverkning kommer att ligga nere.

I afseende på fältartilleriet, tror jag att det uttrycket var väl strängt, att frågan icke skulle vara mogen. De genomgående försök, som hos oss under flera år blifvit gjorda, och som äfven tilldragit sig uppmärksamhet i andra länder, tror jag icke visa något förhastande, och om man slutligen stannar vid det beslut, som öfverensstämmer med hvad i senast krigförande länder har ansetts vara det bästa, tror jag icke heller att häri kan ligga en åtgärd som förtjenar namnet förhastande. Lika litet tror jag att den som bär ansvaret kan med fog beskyllas för något förhastande, om han, när frågan kommit på den punkten, framlägger den för representationen och dervid icke begär mer, än hvad äfven i närvarande tidpunkt bör kunna åstadkommas utan synnerlig uppoffring.

Hvad öfriga, mera i förbigående framställda anmärkningar beträffar, ber jag att nu få iakttaga tystnad. Jag vill blott i fråga om arméns skjutöfningar tillägga, att jag beklagar att jag icke kunnat ana de sympatier, som dessa öfningar hade att påräkna inom repre-

Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.)

sentationen. Jag skulle då icke hafva tvekat att begära en betydligare förhöjning i anslaget till "försvarsverket i allmänhet" och artilleriets andel deri, som nu tynges af den år från år alltmer ökade ammunitionsförbrukningen.

Herr Lind: Jag vill endast anhålla att få till protokollet antecknadt, att jag i allo instämmer i de yttranden som under debatten afgifvits af Herrar Lyttkens, Borg och Hedlund.

Herr Axell: Då jag ser att Herr Chefen för Finans-departementet, hvilken jag nyss trodde hafva lemnat Kammaren, ännu är här närvarande, vill jag begagna tillfället att yttra några ord angående de finansiella planer, som finnas nedlagda i den Kongl. propositionen. Jag ber då till en början att få förklara, att ehuru jag icke, i likhet med Herr Grefve Sparre, kan vara säker om att alltid befinna mig i full öfverensstämmelse med Herr Lyttkens, jag dock icke kan annat än gilla alla de grundsatser han i dag uttalat angående den direkta och indirekta beskattningen. Jag är för min del af samma åsigt som han, att vi icke kunna i oändlighet öka de indirekta skatterna, hvilka i Sverige redan utgöra 76 procent af hela skattebeloppet. Jag vågar bestrida att Herr Grefve Sparres uppgift, det större delen af främmande länder i detta afseende gått längre än vi, är med sanna förhållandet öfverensstämmande; tvärtom hafva vi gått längre än de. Åtminstone finner jag af förberedande skattejemkningskomiténs arbete, att af 20 länder Sverige med hänsyn till den indirekta beskattningens storlek intager det 16:de rummet. Herr Lyttkens har vidare erinrat, att den ifrågasatta tillökningen i bevillningen i alla händelser är så obetydlig, att den borde kunna utan synnerlig olägenhet genomföras. Herr Finansministern åter har betonat, att han med de fakta som kommit i dagen, angående bevillningsförordningens brister, icke vågade föreslå en sådan åtgärd. Denna hans uttalade mening, för hvilken jag för öfrigt är tacksam, strider dock mot regeringens tillvägagående i fjol, då, såsom Herrarne torde erinra sig, skjutsningstungan öfverflyttades på allmänna bevillningen, hvilken derigenom ökades i våra norra län med belopp, hvilka till och med vida öfverstiga den ökning af 33 procent, för hvilken regeringen nu ryggat tillbaka. Jag tillåter mig derföre anmärka, att det förefaller mig inkonseqvent af regeringen att nu icke föreslå enahanda åtgärd. Jag vill dock på samma gång erkänna att jag, efter Herr Finansministerns anmärkning, att den direkta beskattningen måhända något skarpt träffar egaren af mindre jordbruksfastigheter, finner ytterligare skäl vara för handen till tvifvel, huruvida åtgärden att fylla vår statsbrist på den direkta beskattningens väg kan vara välbetänkt. Men då ser jag mig också med nödvändighet stäld gent emot det andra alternativet, nemligen att nedpruta de äskade anslagen; och jag skall bedja att i det fallet få obetingadt ställa mig på deras sida, som hellre yrka derpå än vilja höja den indirekta beskattningen. En möjlighet torde förefinnas att bereda sig tillgångar genom införandet af en ny skatt, som äfven blifvit af skattejemkningskomitéen föreslagen, nemligen arfsskatt. Den träffar de

rikare och förmögna, och uppbörderna deraf är lätt och billig och den skulle enligt komiterades beräkningar inbringa respektive $1\frac{1}{2}$, ja ända till 3, 8 à 10 millioner, alltefter som vi använde den olika beskattningstariff, som förekommer i åtskilliga andra länder, såsom Danmark, Italien, England och Belgien.

Jag begagnar tillfället att uttala min synnerliga glädje öfver att Herr Finansministern yttrat sig i afseende å beskattningen i den riktning, att han för sin del kommit till den öfvertygelsen eller åtminstone vore tveksam, huruvida man icke borde stryka bort all fastighetsbevilning och endast bibehålla inkomstbevilningen. Detta öfverensstämmer alldeles med min åsigt. Att steget emellertid är svårt att taga, kan jag visserligen förstå deraf, att vår kommunalbeskattning sammanhänger med den allmänna bevilningen. Men jag tror dock att det ovilkorligen är bäst att så fort som möjligt slå in på den banan. De statistiska undersökningar, som för detta ändamål äro behöfliga, hafva vi länge väntat på. Början härtill gjordes visserligen med tillsättandet af förberedande skattejemkningskomitén, men af fortsättningen hafva vi icke sett ett spår. Jag vill dock i Herr Finansministerns yttrande se en antydning om att regeringen är betänkt på att föranstalta en sådan undersökning, ehuru jag beklagar att detta icke tydligare uttalats vare sig i Herr Finansministerns yttrande till statsrådsprotokollet eller uti hans anförande här i dag.

På interpellationen, huruvida regeringen ämnade vidtaga några åtgärder till förbättrande af industriens betryckta ställning, hvilket uttryck, som här är missljudande, jag skulle velat utbyta mot *åtgärder till förekommande af ökad statsbrist* för nästa år och sannolikt flere kommande, har Herr Finansministern i min tanke svarat väl undvikande. Det kan naturligtvis icke blifva fråga om åtgärder till förbättrande af den dåliga afsättningen af trä och jern, men hvad som staten *kan* göra och äfven i sitt eget intresse *borde* göra, är att lösa åtminstone någon del af det nu bundna kapitalet. Att jag har skäl att kalla en sådan åtgärd för en åtgärd till förekommande af ökad statsbrist, det torde de af herrarne lätt fatta, som inse att följden af det rörliga kapitalets fastläsande i så vidsträckt grad som nu är fallet måste vara penningbrist för flertalet af dem som sysselsätta sig med produktion för export. Men om produktionen är på god väg att afstanna eller aftaga i brist på rörelsekapital, så hafva vi med säkerhet att motse en ännu större underbalans i vårt mellanhafvande med utlandet för nästa år än som hittills egt rum, samt såsom andra följder nedgående i såväl konsumtions- som direkta skatter, alltså en alltmera *ökad statsbrist*. Inför en sådan eventualitet synes mig som om regeringen icke borde förhålla sig likgiltig. För öfrigt måtte väl den omständigheten, att den legitima industrien icke kan skaffa sig penningar till produktion under en tid, då prisen på arbete och hö, af hvilka våra förnämsta exportgrenar äro mest beroende, äro så låga, som nu är fallet, redan i och för sig vara ett så onaturligt förhållande, att det förtjenar de *båda* statsmakternas allvarliga beaktande. Och detta missförhållande borde väl på något vis kunna afhjelpas, utan att

Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.)

*Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.)*

statens mellankomst för detta ändamål behöfver karakteriseras såsom en mellankomst till fromma för *den enskilda industrien*.

Herr Liss Olof Larsson: Sedan Stats-Utskottet nu fått emot- taga så många anvisningar och förmaningar till sparsamhet, så torde det tillåtas mig i min egenskap af ledamot utaf detta Utskott att å min sida ställa en uppmaning till Kammaren.

Man har, som sagdt, gifvit Stats-Utskottet anvisningar om och uppmaningar till att här och der, i såväl det ena som andra afseendet göra besparingar och således iakttaga den allra största sparsamhet, och detta har man fått höra icke minst från den sidan, som i allmänhet icke brukar vara nöjd, då Stats-Utskottet någon gång ifrågasatt minskning af fordrade statsutgifter. Allt detta har gifvit mig anledning att ställa den uppmaning till Kammaren, att densamma, när Stats-Utskottet en gång kommer fram med sina betänkanden och deri, som jag hoppas, med föranledande af de nu gjorda anvisningarna, vidtager nödiga besparingar, i tillämpningen visar större samhällighet och ordhällighet, än som under föregående riksdagar varit fallet. Ty ehuru man då vid remissen af Kongl. statsverkspropositionen från flera håll hört uttalar den åsigten, att den största sparsamhet borde iakttagas, så har man likväl, då Utskottet derefter framlagt förslag om en aldrig så ringa besparing, strax förklarar: nej det går ej an i denna fråga, det var verkligen icke meningen i afseende på det fallet o. s. v. Så har det gått med hela den Kongl. propositionen från början till slut, och man har icke träffat på det anslag, der man ansett sig kunna göra besparing; först när det varit för sent, d. v. s. då, när vid riksdagens slut debet och kredit skolat uppgöras, har man sett att man varit för gifmild.

Jag vill således hoppas att vid denna riksdag verkliga besparingar må ega rum, så att vi icke vid riksdagens slut må stanna i samma bekymmer om huruledes vi skola finna utvägar att betala hvad som beviljats. Jag har tillförene mer än en gång uttalat en sådan varning och uppmaning under riksdagen, men nu har jag, i anledning af den förda diskussionen, ansett det icke vara olämpligt att genast göra denna uppmaning till Kammaren.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad; hvarefter den under föredragning varande Kongl. propositionen hänvisades till Stats-Utskottet, dit de i anledning af densamma afgifna yttranden skulle medfölja.

§ 3.

*Remiss af
Kongl. propo-
sitioner.*

Förekommo till behandling de i sammanträdet sistlidne lördag till Kammaren aflemnade Kongl. propositioner; och hänvisades

Kongl. Maj:ts proposition, angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar, till Stats-Utskottet; samt

Kongl. Maj:ts propositioner, med förslag till förordning angående tillägg till gällande föreskrifter om aktiebolag och med förslag till förordningar angående tillsättning af presterliga tjenster, samt angående

förbrytelse af prest och om laga domstol i sådana mål, till Lag-Utskottet.

Sedan derefter föredragning skett af Kongl. Maj:ts proposition, angående förhöjning i bränvinstillverkningsafgiften samt i tullsatserna för bränvin, tobak, kaffe och socker, lemnades ordet på begäran till

*Remiss af
Kongl. propo-
sitioner.
(Forts.)*

Herr Sven Nilsson i Efveröd, som yttrade: Vid remissen af den Kongl. propositionen angående statsverkets tillstånd och behof, yttrade jag mig icke af den anledning, att jag blifvit hedrad med förtroendet att vara ledamot af Stats-Utskottet, der jag således bättre än här blifver i tillfälle att pröfva såväl det som af Kongl. Maj:t i ofvannämnda proposition blifvit äskadt, som ock de yrkanden på sparsamhet, som i dag blifvit i denna Kammare framställda. Deremot har jag ansett mig böra rörande den nu föredragna Kongl. propositionen yttra några ord, hvilka jag ansett mig böra uttala nu, på det de må komma att åtfölja den Kongl. propositionen till Bevillnings-Utskottet.

På samma gång jag måste uttala mitt beklagande öfver, att Kongl. Maj:t icke, i stället för hvad som skett, föreslagit en del af statsbristens fyllande genom höjande af den allmänna bevillningen, vill jag likväl uttala den åsigten, att Kongl. Maj:ts nädiga proposition, om sättet att skaffa inkomster för bristens fyllande kan hafva något godt med sig.

Det är i allmänhet icke nyttigt för ett land, att statsbrist icke vid något tillfälle uppkommer; men när denna statsbrist är en följd af Riksdagens öfverdrifna frikostighet mot statens embets- och tjenstemän vid de löneregleringar, som egt rum, så som för närvarande är fallet, så vore det i sanning beklagligt, om samma brist skulle fyllas hufvudsakligen genom de arbetande klasserna i landet, hvarigenom de, som hafva största fördelen af orsakerna till statsbristen, samt i främsta rummet medverkat till densamma, skulle undgå att, i förhållande till sin förmåga, bidra dertill. Men det goda skall åtminstone den Kongl. propositionen åstadkomma, att de olika fraktionernas inom representationen ställning till de arbetande klasserna i landet skall blifva klar vid afgörandet af den frågan, huruvida den direkta eller indirekta beskattningen företrädesvis skall anlitas för statsbristens fyllande, hvilken fråga, föranledd af den Kongl. propositionen, till afgörande under Riksdagens lopp förekommer. Det torde icke vara obekant för herrarne i denna Kammare, hurusom man vid åtskilliga sammankomster i städerna sökt utbreda den läran, att representanterne af allmogen vid riksdagen stode i opposition mot de arbetande klasserna, eller att vi åtminstone icke skulle vara deras upprigtige vänner; men när det kommer till afgörande, huruvida det för statsbristens fyllande behöfliga tillskott skall till största delen läggas på dessa arbetande klasser, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit genom indirekt beskattning, eller på löntagarne och den förmögnare klassen, eller med ett ord dem, som här äro representerade, på sätt äfven blifvit genom höjande af den allmänna bevillningen föreslaget, skall det nog komma att visa sig, hvar de arbetande klasserna egentligen hafva sina verkliga vänner. Jag har velat i förbigående nämna detta såsom ett uttryck af de åsikter, jag i allmänhet hyser dels emot arbetarne i landet, och

Remiss af
Kongl. propo-
sitioner.
(Forts.)

dels angående det beskattningssätt, som nu blifvit ifrågasatt, och her-
rarne kunna deraf finna, att jag icke för min ringa del kommer att
medverka till den indirekta beskattningen, utan ville lägga bristens
fyllande på den allmänna bevillningen, desto hellre, som jag hyser
mycket stora betänkligheter vid att lägga nya skatter på de klasser
af vårt folk, som icke äro representerade vid riksdagen. Jag vill
nemligen för min del icke vinna befrielse från skatter genom att
lägga dem på de klasser af vårt folk, som stå under det s. k. Strec-
ket, och hvilka, då de hvarken hafva rösträtt vid val af riksdagsmän,
eller äro berättigade att sjelfve dertill väljas, i verkligheten icke kunna
sagas vara här vid riksdagen representerade af ombud, som kunna
bevaka deras talan.

Beträffande särskildt frågan om förhöjning i tillverkningsskatten
på bränvin, så är det naturligt och tydligt, att, då jag uttalat den
åsiqt, att bristen bör fyllas genom den direkta bevillningen, jag också
är motståndare till nyss nämnda skatteförhöjning. Herr Finansmini-
stern yttrade visserligen betänkligheter mot att inslä den förre vägen,
synnerligast som nu gällande bevillningsförordning, hvilken kräfde en
större omarbetning, lade hinder i vägen därför. Jag ber dock att få
fästa uppmärksamheten derpå, att Riksdagen hos Kongl. Maj:t begärt
tillsättande af en komité för utredning angående ifrågasatt ny lag
rörande tillverkning och försäljning af bränvin, hvilken fråga således
äfvén är beroende på utredning hos Kongl. Maj:t och hvilken utred-
ning torde vara lika vigtig som den andra. Jag skulle därför hafva
önskat, att regeringen icke hade, så som skett, försökt att på förhand
draga ut kärnan af denna utredning, på det skede, hvari den ännu
befinner sig, och som väsentligen är egnad att inverka vid frågans
slutliga afgörande, och sålunda, efter min uppfattning, redan på för-
hand tillintetgjort lösningen af denna fråga, när den en gång kommer
att framläggas på Kamrarnes bord. Jag hade dessutom trott, att,
för den händelse man vore nödsakad att vidtaga åtgärder för vin-
nande af de förhöjda statsinkomster, som af den finansiella ställnin-
gen i landet påkallas, man då, i stället för att tillgripa den utvä-
gen att lägga skatt på tillverkningen af bränvin, och derigenom äfvén
lägga en förhöjd skatt på svenska folket, i stället skulle hafva fun-
nit ett mycket rättigare sätt genom att till statsverket indraga de
inkomster af bränvinsförsäljningsafgifterna, hvilka nu tillfalla veder-
börande hushållningssällskap, landsting och kommuner, hvarå intet
rättsanspråk emot staten kan göras, och hvilka afgifter utan tvifvel
förr eller senare komma att förvandlas till statsinkomster, hvilket
de rätteligen redan bort vara. Derigenom skulle de arbetande klas-
serna, som ju dock i synnerhet konsumera denna vara, icke blifva
lidande.

Den väsentligaste anmärkning, jag derjemte har emot Kongl. Maj:ts
föreliggande proposition att framställa, är den, att den ifrågasatta för-
höjningen föreslagits att träda i verksamhet redan innevarande år.
Om man ser efter i de Kongl. förordningar, som äro utfärdade angä-
ende bränvinstillverkningen, skall man finna, att något sådant aldrig
förut egt rum, utan att dessa författningar, vare sig att de blifvit ut-

färdade till följd af skatteförhöjningar eller af andra anledningar, icke trädt i tillämpning förr än vid nästa tillverkningsårs början, hvarigenom man också varit befriad från sådana faror, som dem hvilka hota idkaren af denna industri, om det nu framställda förslaget vinner bifall hos Riksdagen, hvilket jag hoppas, att det icke skall göra. Men om Kongl. Maj:ts förslag bifalles, så inträder det förhållande, att en person, som har bränvin på nederlag, kommer att beskattas för det bränvin han tillverkat under den tid en annan författning gälde, enligt hvilken han var berättigad att hafva bränvinet på nederlag till den 1 Oktober emot den skatt som då var bestämd, och mot en bestämd icke obetydlig nederlagsafgift. Enligt 15 § i Kongl. förordningen den 23 Augusti 1876, angående vilkoren för tillverkning af bränvin, har tillverkaren af bränvin en sådan rätt. Tillverkaren har således för bränvin, som är upplagdt på nederlag, i landtränteriet blifvit debiterad för skatten jemte nederlagsafgiften till bestämdt belopp, som är förfallet till betalning senast vid tillverkningsårets slut. Om den Kongl. propositionen nu bifalles, tvingas tillverkaren att betala skatten för den dag, under tillverkningsåret, som Kongl. Maj:t bestämmer för en vara, som han hade rätt att hafva på nederlag under tiden till den 1 Oktober, och ändå betala nederlagsafgift för hela tiden. Man kan visserligen säga, att tillverkaren har rätt att låta denna vara ligga på nederlag mot förhöjd skatt till tillverkningsårets slut. Ja, det är riktigt, men det är med bränvinstillverkaren som med andra näringsidkare. En klok näringsidkare har vanligen på förhand gjort sig förvissad om afsättning utaf sina produkter, och han har således försålt åtminstone en stor del deraf efter det pris, varan betingade i förhållande till den skatt och andra omkostnader, som vid tillverkningen bestämde varans värde. — Så är äfven förhållandet med bränvinstillverkare, som redan sålt stora quantiteter af sitt bränvin till det pris, som betingats af den nuvarande skatten och de blifva således tvungne, om skatten höjes på det sätt nu är föreslaget, att inlösa på en gång allt det bränvin, de hafva på nederlag, om de icke vilja blifva ruinerade genom att förlora 40 öre på hvarje kann. Således följer här af, att, om det förslag, som nu föreligger, blifver antaget, tillverkaren tvingas att betala tillverknings- och nederlagsafgift, som staten en gång bestämt, utan att han får begagna sig af den för erlagda nederlagsafgiften betingade nederlagsrätten. Jag tror, att dessa förhållanden äro beaktansvärda, och jag tviflar icke på att Bevillnings-Utskottet, bland hvars ledamöter särskildt dess ärade ordförande har så stor sakkännedom i dessa frågor, icke skall underlåta att taga desamma i öfvervägande, när den Kongl. propositionen blifver föremål för Bevillnings-Utskottets pröfning.

Kongl. Maj:t har i sin nådiga proposition anført såsom skälet, hvarför man skall vidtaga dessa åtgärder, att man befarar en öfverproduktion vid tillverkningen af bränvin, och att förhöjningen af skatten icke skall hafva den åsyftade verkan på statsregleringen, om den icke äfven komme att afse bränvin på nederlag. För min del kan jag icke finna något annat medel mot öfverproduktion af bränvin än ett rent förbud mot denna tillverkning, ty genom att beskatta brän-

*Kemiss af
Kongl. propo-
sitioner.
(Forts.*

vin på nederlag, och således något som redan är tillverkad, kan man icke förebygga en öfverproduktion, men ett förbud är en åtgärd, som jag icke vill tillstyrka regeringen att vidtaga. Deremot, om skatteförhöjningen inträder genast vid förordningens kungörande för det bränvin som derefter tillverkas, torde det befarade onda i någon mån skola komma att motverkas.

Att förslaget kommer att inverka på den finansiella ställningen är deremot högst naturligt. Redan för innevarande år finnes en statsbrist, som skall fyllas, men jag tror, att redan deri att Kongl. Maj:t framlagt ett förslag om bränvinstillverkningsafgiftens höjande ligger ett medel att få statsbristen fylld, ty så länge det nu ingifna förslaget ligger hotande öfver bränvinstillverkarne, skola dessa söka lösa in sitt på nederlag liggande bränvin, hvaremot, sedan lagen blifvit antagen, densamma skall befinnas öfverflödigt, enär skatten för det på nederlag liggande bränvinet då till det hufvudsakligaste redan ingått till statskassan.

Man har vidare anført såsom skäl för bifall till Kongl. Maj:ts proposition, att bränvin på nederlag är jemförligt med sådana varor, som, inkomna utrikes ifrån, läggas på tullnederlag. Vi veta nemligen, att de varor, som ligga på tullnederlag, få draga den tull, som i författningarna är bestämd, först när dessa varor till förtullning anmälas; och således kan jemförelsen ej vara riktig, ty det finnes en annan omständighet, som gör, att det är en stor skillnad mellan dessa två slags varor, och detta är, att den, som har varor liggande på tullnederlag, kan utan afgift uttaga dessa varor och skicka dem tillbaka till utlandet, och så fort han förklarar, att han vill för detta afseende taga ut dem, får han det utan tullafgift. Vill deremot en bränvinstillverkare vidtaga en sådan åtgärd, skall han först betala den skatt, som är gällande, jemte nederlagsafgiften, innan han kan få utföra bränvinet i den utländska marknaden, och vill han sedermera hafva igen den skatt han erlagt därför, måste han visa, att varan blifvit försäld i utlandet. Detta är en betydlig skillnad mellan dessa två slag af varor. För öfrigt har den, som har sina varor på tullnederlag, utvägen att söka den utländska marknaden, utan att någon skatteförhöjning kan komma i fråga, hvaremot en bränvinstillverkare är nästan uteslutande anvisad att söka afsätta sin vara inom landet.

Nu har Kongl. Maj:t i sin proposition i afseende å öfvergången till det nya stadgandet föreslagit, att förhöjningen skulle börja att tillämpas, såsom orden lyda, "från den tid som, efter det Riksdagen i ämnet fattat beslut, af Kongl. Maj:t kungöres." Jag beklagar, att Herr Finansministern icke längre är i Kammaren närvarande, då jag nemligen skulle velat fråga honom, hvad meningen är med denna bestämmelse. Är det meningen, att denna kungörelse icke skall utfärdas förr än efter riksdagens slut, såsom eljest vanligen tillgått, så inverkar åtgärden visserligen icke på den tillverkning, som redan skett, enär tillverkningsåret slutar den 1 Maj, men Herr Finansministerns beräkning af ökad inkomst utaf årets tillverkning slår då icke heller in. Är det åter meningen att påskynda utfärdandet af denna kungörelse, så att den under riksdagen utkommer, då medger jag visser-

ligen att detta kan medföra ökad statsinkomst jemväl för detta år, men då inträffa ock de olägenheter, jag förut antydt. Jag skulle, som sagdt, i detta hänseende önskat en upplysning, emedan det är nödvändigt för idkarne af denna industri att veta, huru länge de behöfde frukta utfärdandet af ett sådant beslut. Om de nemligen icke på förhand känna detta, skall vid tiden, då skatten skall utgöras, i de orter åtminstone, der man i större mån begagnat sig af nederlagsrätten, ske en sådan stormlöpning till privatbankerna, att det blefve fara värdt, att dessa icke kunde tillfredsställa de allmänna behofven af penningar, och i så fall blefve mången idkare af denna industri urständsat att fullgöra hvad han vore skyldig emot sig sjelf och sin affärsställning, och möjligen ej heller kunde rädda sig från ruin, derföre att han, som jag förut nämmt, på förhand sålt sitt bränvin till lägre pris och sedermera ej kunnat skaffa penningar att inlösa sitt nederlag, samt i följd häraf sjelf måste vidkännas hela skatteförhöjningen med 40 öre per kannan.

Jag skulle kunna hafva mycket mera att tillägga i denna fråga, men hoppas, att Bevillnings-Utskottet, då det kommer att behandla densamma, ser den ur den synpunkt, jag nu angifvit, på det att icke förhastade åtgärder må vidtagas, hvilka kunna verka ruinerande för en stor del industriidkare i vårt land. Man har visserligen af hvarjehanda motiv från vissa håll hört en stor opposition emot idkare af denna näring, motiv, som jag icke nu skall upptaga till besvarande, men jag tror dock icke man kan klandra dem för att icke hafva fullgjort sina skyldigheter till staten, och jag skulle beklaga, om den lagstiftande makten i landet skulle, genom beslut i öfverensstämmelse med hvad som blifvit föreslaget, göra dem urständsatte att fullgöra dessa skyldigheter.

Jag anhåller, att detta mitt yttrande må få åtfölja den Kongl. propositionen till Bevillnings-Utskottet.

Herr Dickson: Jag skall endast bedja att få i korthet inlägga en gensaga mot en af den siste talaren dragen konklusion med afseende å företrädet af den indirekta eller direkta beskattningen. Han uppträdde såsom målsman för de arbetande klasserna och yttrade, att det var just i deras intresse, som han föredrog den direkta beskattningen efter Andra Artikeln bevillningsstadgan. Jag vill också uppträda såsom målsman för de arbetande klasserna och just ur deras synpunkt påstå, att den indirekta beskattningen är vida fördelaktigare än den direkta. En arbetare med en årlig inkomst af 800 kronor betalar nu, som vi känna, i bevillning efter Andra Artikeln 5 kronor, men skulle bevillningen fördubblas, hvilket väl blefve fallet om hela den behöfliga skatteförhöjningen skulle läggas på densamma, finge en sådan arbetare i bevillning betala, i stället för fem, tio kronor. Om jag då frågade honom: föredrager ni att betala 5 kronor mera på er debetsedel framför att betala t. ex. ett öre mera för en sup, eller en rulle tobak, så tror jag att han obetingadt skulle svara: nej, jag föredrager det senare. Från denna synpunkt tror jag, att en förhöjning i den direkta beskattningen komme att drabba vida svårare eller åt-

*Remiss af
Kongl. propositioner.
(Forts.)*

Remiss af
Kongl. propo-
sitioner.
(Forts.)

minstone på ett vida känbarare sätt än en ökning i den indirekta beskattningen.

Herr Wieselgren: Jag är i det närmaste förekommen af den siste talaren. Äfven jag ville nemligen uppträda såsom talman för dessa arbetande klasser, hvilka, efter hvad det synes, hafva så många målsmän i Kammaren, att talet, om att de här alldeles sakna sådana, icke gerna kan vara sant.

Representanten, som först i frågan uppträdde, sade sig ock uppträda såsom målsman för dessa arbetande klasser. Det dröjde dock icke länge förr än han gjorde sig till målsman för en helt annan klass — bränvinsbrännarnes — och ouekligen gjorde han den saken mycket bättre ifrån sig än den första.

Han sade, att det är den arbetande klassen, som får betala bränvinsskatten, men embetsmännen bevillingen. Jag vågar säga, att detta påstående innebär en orättvisa mot våra arbetare.

Jag känner rätt många af den arbetande klassen som icke supa, och jag har dessutom på grund af min ställning såsom en bland direktörerne för Utskänkingsbolaget i Göteborg kommit i säker erfarenhet af, att det finnes äfven andra än arbetare, som supa bränvin, och derigenom bidraga till inkomsterna af bränvinsskatten. Det är ett misstag att tro, att det endast är arbetare, som konsumera denna olycksbringande vara. Äfven "embetsmän" göra det, och det finnes personer både bland arbetare och embetsmän, som göra det rätt dugtigt. Men om således båda klasserna supa, bidraga de också båda till denna skattetitel, som sålunda icke bör framställas såsom en alldeles särskild arbetareskatt, hvilken man af ömhet för arbetaren icke borde höja.

Den värde talaren yttrade vidare, i fullföljd af sitt syfte, att den arbetande klassen skulle vara bättre betjent dermed, att den allmänna bevillingen höjdes; deraf skulle nemligen icke den hafva någon kännning. Det förefaller mig verkligen, som om talaren ansåge våra arbetare samt och synnerligen vara i den ställning, att de ginge omkring med tiggars tafven. Jag tror mig emellertid veta, att det finnes ett ganska stort antal arbetare, hvilka visst icke tillhöra dessa vagabonder, från hvilka talaren tyckes hafva sina bekantskaper inom nämnda klass. — Jag känner många aktningvärde och redlige arbetare med 800 till 1,000 kronors inkomst, för hvilken de skatta, och som i valet mellan höjd bränvinsskatt och höjd bevilling icke skulle föredraga den senare. I detta fall instämmer jag till alla delar med den näst föregående talaren.

Slutligen skulle jag vilja med ett par ord bemöta ett yttrande af en talare på Göteborgsbänken. Han påstod, att, om vi höja bränvinsskatten, skola vi få lönbränningen åter i flor. Jag är icke invigd i bränvinsbränningens mysterier, men så mycket vågar jag säga, att, då närmast efter införandet af 1855 års lagstiftning lönbränningen förde ett tynande lif och inom få år nästan afstannade, ehuru den ännu då kunde med någon fördel bedrifvas, det icke är sannolikt, att

den åter skulle framkallas af nu föreslagna höjningen i tillverknings-skatten. Män af facket upplysa oss nemligen om, att de nya metoderne för tillverkningen af bränvin göra det möjligt för de stora fabrikerne att tillverka varan vida billigare, än det kan lyckas pannorna i skogen, och att den råämnesförlust, som, vid lönbränningen med dess antiqverade tillverkningsmetod, uppkommer, är så stor, att lönbrännarne snart nog skulle nödgas sluta dermed. Så torde blifva fallet äfven om man tager i betraktande den ökade utgift, som de stora fabrikerne skulle få vidkännas genom den föreslagna höjningen i tillverkningsafgiften. För min del önskar jag kongl. propositionen särskildt i denna del all framgång.

*Remiss af
Kongl. propo-
sitioner.
(Forts.)*

Herr Lyttkens: Låtom oss nu icke förfirra oss med beskyllningar och tal om bränvinsbrännare, att någon söker sitt umgänge bland vagabonder och dylikt! Jag tror, att vi alla kunna vara temligen ense derom, att flertalet af dessa kroppsarbetare, om hvilka nu är fråga, icke äro taxerade till någon inkomst, oaktadt jag väl medgifver, att, om Bevillningsförordningen riktigt tillämpades, få arbetare skulle undslippa inkomstbevilning, då ju man kan taga för afgjordt att ej många af dem har under 400 kronors inkomst om året. I allmänhet äro dock kroppsarbetarne icke taxerade, och aldra minst till 800 eller 1,000 kronors årlig inkomst. Der detta undantagsvis inträffat, har den taxerade varit en förman för något arbete eller vid någon fabrikshandling. Låtom oss här taga saken från den verkliga sidan. Tag vi då i betraktande den klass, som kroppsarbetarne tillhöra, tror jag väl, att de mycket gerna skulle taga denna skatt på tobak och bränvin, eller kaffe och socker, *om de sluppe alla andra skatter*. Men om dertill kommer personlig skatt på 2 à 3 kronor och deröfver för dem, som hafva så små inkomster, så blifva dessa 2 à 3 kronor på en gång vida tyngre, än att gifva 50 procent högre indirekt beskattning, den man, genom att blott spara något litet, kan inbespara, men att uttaga båda delarne blifver dem för tungt

Herr Granlund: Det var med anledning af den siste värde talarrens yttrande, att det vore endast få arbetare, som äro beskattade, som jag begärde ordet. För min del tror jag, att särdeles industriarbetarne i städerna nästan i allmänhet äro beskattade, och blifva det, så länge den bestämmelse gäller, att de få betala bevillning för inkomst af 400 kronor. Såsom sjelf fabrikant, vill jag nämna, att jag vet mig icke hafva om ens någon arbetare, som icke är beskattad för minst 400 kronors årlig inkomst, men flere till högre belopp. Här har uppstått fråga om företrädet emellan direkta eller indirekta skatter för arbetaren. För min del förenar jag mig med dem, som tala för de indirekta skatterna. Arbetaren, liksom hvem som helst, har ju tillfälle att spara huru mycket han vill, på de artiklar, som drabba honom med större utgifter. Han är icke tvungen att supa, om han icke vill det, och han bör i den förhöjda skatten se en uppmaning för sig äfven i sedligt häuseende att undvika förökade utgifter för det högre än allt annat beskattade bränvinet. Jag är för min del öfvertygad

*Remiss af
Kongl. pro-
positioner.
(Forts.)*

att den obetydligt förökade tullen på kaffe och socker, som för mången kan uppgå till 2—3 kronor om året, icke trycker så hårdt, som om detta belopp uppfördes i debetsedeln. Äfven jag tror mig något känna opinionen i landet och tror, att den är för att den indirekta beskattningen må tillämpas för statsbristens fyllande. Åtgärder torde väl ock blifva nödvändiga för att något stäfja den ström af utländska varor, som nu i många år öfersvämmat vårt land. T. ex. dessa massor af amerikanska maskiner, redskap, jernvaror m. m., som icke lemna ett öre till staten i inkomst såsom tull, men som åtminstone till någon del äro orsak till att flera af landets egna fabriker måste stängas eller föra ett tynande lif. Äro icke våra landsvägar fyllda med unga, friska karlar, som gå der, i brist på arbete, sökande, tiggande sådant. Man måste med vemod neka dem, ehuru de begära arbete för endast maten. Gå t. ex. in i hvilken handelsbutik som helst, och man skall fiuna att $\frac{9}{10}$ af lagret är utländsk vara, ja nästan allt; under det tusentals skicklige arbetare gå sysslolöse i brist på arbete, införes fortfarande fritt hvad man lika väl kan tillverka inom landet. Man synes genom den direkta beskattningens tillämpning vilja ömma för arbetaren. Men hvad är bättre för arbetaren, att äfven han betalar något mer för sina förnödenhetsartiklar, eller att han med hustru och barn får svälta i brist på sysselsättning. Detta var väl icke det ämne som nu föreligger, men jag har tagit mig friheten nämna detta, dertill föranledd af Herr Lyttkens m. fl:s anförande rörande fördelen af direkta skatten för arbetaren.

Öfverläggningen förklarades slutad; och blef derpå den förevarande Kongl. propositionen, jemte de i anledning af densamma nu afgifna yttranden, hänvisad till Bevillnings-Utskottet.

Vidare föredrogos och hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts propositioner:

angående försäljning af kronan tillhöriga, i hufvudstaden belägna egendomarne N:o 8 i kvarteret Kulberget mindre och N:o 3 i kvarteret Pärönträdet;

angående reglering af kronans och bolagets P. A. Norstedt & Söner till hvarandra gränsande tomter å Riddarholmen;

i fråga om afsättande till kronopark af indragna sergeantbostället $\frac{1}{4}$ mantal Karsholmen; samt

i fråga om afsättande till kronopark af indragna ryttmästarebostället Kolleberga N:is 1 och 2.

§ 4.

Föredrogos och lades till handlingarne Kongl. Maj:ts nådiga skrivelser till Riksdagen:

1:o) i anledning af åtskilliga vid sistförflutna riksdag beslutade lagförändringar; och

2:o) med tillkännagifvande, att Kongl. Maj:t förordnat Herr Statsrådet m. m. Johan Henrik Lovén, att under innevarande riksdag utöfva den befattning med riksdagsärenden, som enligt § 46 Riksdagsordningen tillkommer en ledamot af Statsrådet; och skulle underrättelse om sistberörda nådiga skrifvelses innehåll genom utdrag af protokollet meddelas vederbörande Utskott samt de ledamöter, som hafva inseende öfver Riksdagens kansli.

§ 5.

Skedde föredragning af de på Kammarens bord hvilande motioner; och hänvisades:

- Herr *Anders Bengtssons* motion, N:o 8, till Lag-Utskottet;
- Herr *A. W. Wigardts* motion, N:o 9, till Lag-Utskottet;
- Herr *P. Hiibinettes* motion, N:o 10, till Bevillnings-Utskottet;
- Herr *E. Westins* motion, N:o 11, till Lag-Utskottet;
- Herr *Ch. Dicksons* motion, N:o 12, till Banko-Utskottet;
- Herr *Gustaf Carlssons* motion, N:o 13, till Stats-Utskottet;
- Herr *Otto Karlssons* motion, N:o 14, till Bevillnings-Utskottet;
- Herr *O. B. Olssons* motion, N:o 15, till Stats-Utskottet;
- Herr *Th. Wlensburgs* motion, N:o 16, till Banko-Utskottet;
- Herr *L. M. Carlssons* motion, N:o 17, till Lag-Utskottet;
- Herr *J. A. Sjös* motion, N:o 18, till Banko-Utskottet;
- Herr *A. P. Linds* motion, N:o 19, till Banko-Utskottet;
- Herr *C. J. Ödmans* motion, N:o 20, till Tillfälligt Utskott;
- Herr *J. Grapes* motion, N:o 21, till Tillfälligt Utskott;
- Herr *H. Halldins* motion, N:o 22, till Stats-Utskottet.

Sedan slutligen Herr *Olof Anderssons* motion, N:o 23, om anslag till elementarläroverkets i Engelholm utvidgning från tre- till femklassigt, blifvit föredragen, anförde

Herr *L. P. Andersson*: Som elementarläroverket i Engelholm användes icke blott af befolkningen i denna stad, utan jemväl af den i de omkringliggande rika häraderna, Bjäre, Norra och Södra Åsbo härad, får jag för min del på det varmaste instämma i motionärens förslag derom, att nämnda läroverk måtte förvandlas från treklassigt till femklassigt.

Vidare yttrades ej. Den ifrågavarande motionen, jemte Herr *L. P. Anderssons* i anledning deraf nu afgifna yttrande, hänvisades till Stats-Utskottet.

§ 6.

Föredrogs och bifölls Riksdagens Kanslideputerades memorial N:o 1, angående antagande af tjänstemän i Riksdagens kansli.

§ 7.

Följande nya motioner anmälades, nemligen af:

Herr *C. A. Larsson*:

N:o 24, angående besparingar vid statsregleringen;

N:o 25, angående förstärkande af statsverkets grundfond;

N:o 26, angående ändringar och tillägg i Riksgäldskontorets reglemente; och

N:o 27, angående förändradt sätt för erläggande af och kontrollen öfver bevillning för arf, gåfva, testamente och fideikommiss;

Herr *Lars Börjesson*, N:o 28, angående ändring af 24 kap. 1 § Byggningsbalken;

Herr *J. Andersson* från Jönköpings län, N:o 29, angående anvisande af anslag till fyllnadspension åt afskedade krigsmän af gemenskapen;

Herr *Lars Ersson*, N:o 30, angående upphäfvande af vatten- och brödstraffet;

Herr *Anders Aug. Andersson*, N:o 31, angående ändring af 3 mom i 9 § Bevillningsstadgan;

Herr *Johannes Andersson*, N:o 32, angående utgifvande af riksbankssedlar å 1 krona;

Herr *A. W. Wigardt*:

N:o 33, angående utgifvande af riksbankssedlar å 1 krona; och

N:o 34, om underdånig skrifvelse, rörande rätt för de frivilliga skarpskytteföreningarne att inköpa staten tillhöriga gevär;

Herr *A. Rosenqvist*, N:o 35, om ändring eller tillägg i Kongl. förordningarne den 20 Januari 1865 och den 28 November 1873, angående frejdebetyg, som af presterskapet meddelas;

Herr *Liss Olof Larsson*, N:o 36, om utarbetande af författning rörande beskaffenheten och omfånget af den ansvarighet för enskilda sedelutgifvande bankers förbindelser, som må åligga de s. k. solidariske bolagsmännen;

Herr *S. Axell*, N:o 37, med förslag till förordning angående sådane medlemmar af svenska kyrkan, hvilka, oaktadt till mogen ålder komne, icke, på sätt samma kyrka godkänner, blifvit döpte och begått Herrans nattvard;

Herr *S. Wieselgren*, N:o 38, om öfverlemnande till museibiblioteket i Göteborg af en del utaf Konung Carl XV:s enskilda, af staten inlösta boksamling;

Herr *Ola Månsson*, N:o 39, angående användande af Riksbankens vinst för år 1878;

Herr *Aug. Peterson*, N:o 40, angående ändring i gällande bestämmelser rörande rättighet till grustägt å annans skog och utmark;

Herr *M. Rubenson*, N:o 41, om meddelande af vissa bestämmelser, rörande omfattningen af den i motionerna 1 och 15 ifrågasatta utredning af städernas inkomst- och beskattningsförhållanden;

Herr *Gustaf Eriksson*:

N:o 42, angående ändring af 14 § Riksdagsordningen; och

N:o 43, angående afskaffande af vatten- och brödstraffet;

Herr *Gustaf Andersson*, *August Börjeson* m. fl., N:o 44, angående ändringar i 27 och 32 §§ af Bankoreglementet; samt

Herr *Folke Andersson*, N:o 45, angående indragning af, eller nedläggning i statsanslaget till Kongl. teatrarne.

Alla dessa motioner blefvo, hvar efter annan, bordlagda.

§ 8.

Herr *And. Svensson* hade till Kammarerna insändt ett så lydande sjukbetyg:

Attest.

Att Riksdagsmannen för Östra härad i Blekinge län, *Anders Svensson* i Lösen, i anseende till en fotledvrickning, icke kan lemna sitt hem på en tid af måhända tre veckor; det intygar jag, icke allenast på förut aflagd embetsed, utan ock med denna min edliga förpligtelse: så sant mig Gud hjälpe till lif och själ, bekräftar.

Lyckeby den 24 Januari 1879.

J. Gust. Rydberg.
Med. Doktor.

Och hade Herr *Svensson* derjemte anhållit att, med anledning af omförmälda sjukdomsfall, undfå ledighet från riksdagsgöromålen under 14 dagar från och med den 27 i denna månad. Denna ansökan bifölls.

§ 9.

Till bordläggning anmäldes Stat-Utskottets memorial N:o 1, med den till innevarande Riksdag af Fullmäktige i Riksgäldskontoret afgifna berättelse.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag; och åtskildes derefter Kammarernas ledamöter kl. $\frac{1}{4}$ e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.